

117986

JANUAR • 1 • 1969

MILADIKA

MLADIKA

IZHAJA VSAK MESEC

1969 leto XIII. štev. 1

VSEBINA:

Slavko: Prošnja za čas . . .	1
Giacomo Leopardi (Marian Brecelj): Razgovor prodajavca koledarjev . . .	2
B. M.: Penelopa . . .	3
Jetnik: Sončni žarki . . .	3
Nekaj misli naših izvoljenih predstavnikov (dr. Štoka, S. Rudolf, dr. Bratuž, S. Klanjšček) . . .	4
Mojca Rant: Pavlek . . .	6
Kondor: Dva praznika . . .	6
Razgovor z avtorjem nove pesniške zbirke - M. Breceljem . . .	8
Ob novem letu: D. Legiša, dr. Dolhar . . .	10
N. Salvaneschi (M. Brecelj): Trije odlomki . . .	11
Nevin Birs: Jutranja utrujenost, Po tekmi . . .	11
Maks Šah: Pred reformo srednjih šol . . .	12
Mnenja o reformi . . .	12
Josip Kravos: V sanjah na onem svetu . . .	14
Vanja: Temna soba . . .	16
Martin Jevnikar: Sodobna slovenska zamejska literatura . . .	17
Jože Peterlin: Razstava slovenske nabožne ljudske umetnosti . . .	17
Marian Brecelj: Umrli je italijanski pisatelj N. Salvaneschi . . .	21
Ivan Theuerschuh: Dialog z mladimi (razgovor) . . .	22
S. Kobilar: Tržaško pismo . . .	24
Repantaborski župan M. Guštin ob novem letu . . .	24

Uredil

JOŽE PETERLIN

Revijo izdaja uredniški odbor: Stanko Janežič, Marij Maver, Albert Miklaveč, Franc Mljač, Sergij Pahor, Jože Peterlin, Maks Šah, Drago Štoka, Emil Valentincič in Marica Korsič.

Odgovorni urednik:

MARIJ MAVER

Zunanja oprema
PAVEL MEDVEŠČEK

Uredništvo in uprava: Trst, via Donizetti 3, tel. 23-779 — Poduredništvo v Gorici: SKAD

Cekovni račun 11/7019

Registrirano na sodišču
v Trstu št. 193

Tiska tiskarna »Graphis«, Trst, ul. Sv. Frančiška 20, tel. 29-477

PISMA NAM IN VAM

OB NOVEM LETNIKU

Pričenjamo 13. letnik. Nismo vražjeverni, zato nas trinajstica ne plaši in upamo, da bomo tudi letošnje leto srečno zaključili.

Da bi bila revija čim boljša, bomo hvaležni za vsak dobrohotni nasvet in za najširše sodelovanje.

V prepričanju, da ima tudi Mladika v slovenskih družinah po vsej naši deželi svoje poslanstvo, začnemo novi letnik in pozdravljamo vse naročnike in bralce z najboljšimi voščili za leto, ki smo ga pričeli.

Uredništvo

NAŠ PONOS...

Srečal sem znanca, ki se je preselil z juga v naše mesto. Vedno mi razlaga kako zanimivost in se ob njej ves navduši. Ko sva se tokrat videla, se je smejal na vsa usta in mi pripovedoval:

»V ljubljansko Delo sem poslal ponudbo, da bi si rad dopisoval s kakim dekletom v Sloveniji. Pisal sem kar tako, nisem mislil niti zares. A kaj naj ti rečem — več, koliko ponudb sem dobil? Že čez štirideset! Ne vem, kje bi začel! Interesantno, ne? Zelo interesantno! Bom šel tudi katero obiskat na naslov, ki so mi ga poslale, kaj praviš!«

Res, da nisem 20 let star, a tako strašno star pa le nisem. In se sprašujem, kje je ponos slovenskih deklet na svobodnih slovenskih tleh. Kje so tista ponosna dekleta, ki so se pomilovalno nasmehnila nekoč takimle pismom, oziroma ponudbam nerojakov! Kaj nimajo slovenska dekleta kaj povedati slovenskim fantom doma, da morajo iskati tako daleč ljudi, da jim bodo odkrivala svoja srca?!

Li. S.

...IN NAŠA SLEPOTA

Kolikor utegnem, sledim sedanjim pogajanjem SS s strankami leve sredine za novi politični sporazum v tržaškem občinskem svetu. Pred kratkim sem srečal prijatelja, ki je v svetu SS. Ta mi je pojasnil, da so pogajanja dolga in težavna, posebno še za SS, ki se za vse slovenske stvari mora pravzaprav sama boriti. Ugovarjal sem mu, češ da so sestavni

del levosredinske večine tudi socialisti, ki četudi se izrecno ne potegujejo za slovenske pravice, pa vsaj gotovo ne naprotujejo bolj odprti politiki do Slovencev, katerih glasove dobivajo. Veste, kaj mi je odgovoril prijatelj?! Nisem mu mogel verjeti. Raket mi je, da se socialisti sploh ne menijo za nas in da Slovenci, ki so vključeni v njihovo stranko žal sploh ne čutijo več naših problemov. Trdil je, da niso pri sedanjih pogajanjih postavili niti ene same zahteve v našo korist. Bil sem žalosten. Žalosten, čeprav ne razočaran. Zakaj vedel sem že prej, da bo tako. Toda žalosten sem pa vendarle, ker vsa povojna falimentarna politika še ni spametovala naših internacionalistov.

R. F.

Na vse to bi morali pomisliti ob volitvah, predno stopimo v volilno kabino. Zdaj je, kar je. Predstavniki SS pa bodo na pogajanjih gotovo skušali doseči, kar se bo doseči dalo. Berite izjave nekaterih naših izvoljenih predstavnikov, ki jih objavljamo v tej številki! Videli boste, da ne stojijo križem rok; da delajo in da jim je naš blagor nenehna skrb.

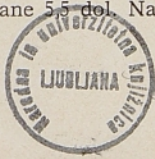
NOVA UREDITEV SG

Ko sem bral o novi ureditvi Slovenskega gledališča v Trstu, sem bil vesel, da bo to zdaj res naša skupna ustanova. Ko sem primerjal poročila o tistem občnem zboru v različnih časopisih, sem videl v splošnem povsod odobravanje, le da je bilo ponekod bolj navdušeno, drugod nekoliko skeptično. Seveda v vodstvu je večina, ki ima lahko mnogo besede, in je manjšina. Zdaj že nekoliko bolj razumem vse to.

Berem o »skupni Cankarjevi proslavi«, o »skupni Prešernovi proslavi«, pri kateri sodelujejo: Slovensko gledališče, Glasbena matica in Prosvetna zveza. Takoj mi je prišlo na misel in najbrže še marsikomu, da to spet ni skupna proslava vseh Slovencev in če SG skupno proslavlja, potem bi moralo biti v povezavi tudi z drugimi prosvetnimi centralami. Mislim, da bi moralo prav SG paziti

(dalje na 3. strani platnic)

Posamezna številka Mladike stane 200 lir, po pošti 220 lir. Celoletna naročnina (10 števil) 2000 (2200) lir. Naročnina za ves letnik v Jugoslaviji 35 Ndin, v Ameriki stane 5,5 dol. Naročnina za ves letnik v Avstraliji 4 funte.

SLAVKO

Prašnja

za

čas

GOSPOD,
KDAJ SE BO REKA ČASA
IZTEKLA S POSLEDNJO KAPLJO
V STRUGO MOJEGA ŽIVLJENJA?
KOLIKO JUTER
BO ŠE VSTALO
NA MOJI POTI
POKLICNEGA POPOTNIKA?
OB KATERI URI
SE BO ZVEČERILO?
BOM UTEGNIL
ŠE RAZJOKATI
SVOJ GREH
IN GA OPRATI
NA SKALI TRPLJENJA?

BOM UTEGNIL
ZAKRIČATI NA VES GLAS,
VSO SVOJO GRENKOBO,
DA SEM UMAZAL
DAN ŽIVLJENJA
IN IZUSTITI VSE BESEDE,
KI SI MI JIH VTISNIL
V RAZGALJENO SRCE?

BOM UTEGNIL
REŠITI OVCO,
KI ČAKA ODREŠENJA,
USTAVITI SOLZO
NA LICU OTROKA,
RAZBLINITI OBUP
V DUŠI ZLOČINCA
IN PRIŽGATI OGENJ NADE
NA OGNJIŠČU OBUPANCA,
LUČ SPOZNANJA
NA SVEČNIKU SLEPCA?
BOM UTEGNIL
DOKONČATI SLIKO,
KI SI JO TI ZAČEL
NA PLATNU MOJEGA ŽIVLJENJA?

IN KO BO LEGLA NOČ
NA MOJ POSLEDNJI DAN,
BODO ZAMIGLJALE ZVEZDE
NA BREZMEJNEM NEBU
MOJE VEČNOSTI?
DA BI NE BILO
POPOLNOMA TEMNO!

ČAS ME STRAŠI,
TREPETAM PRED NJIM
IN SI GA ŽELIM:
ZATO TAKO STRMIM
V KLEPSIDRO
V CELICI ŽIVLJENJA.

RAZGOVOR
PRODAJAVCA
KOLEDARJEV
IN
POPOTNIKA

PRODAJAVEC: Koledarji, novi koledarji, pratike! Potrebujete, gospod, koledar?

POPOTNIK: Koledar za novo leto?

PRODAJAVEC: Da, gospod.

POPOTNIK: Ali mislite, da bo to novo leto srečno?

PRODAJAVEC: O, vaše blagorodje, da, gotovo!

POPOTNIK: Kakor lansko?

PRODAJAVEC: Bolj, veliko bolj.

POPOTNIK: Kakor predlansko?

PRODAJAVEC: Bolj, bolj, vaše blagorodje!

POPOTNIK: Kakor katero neki pa? Ali vam ne bi bilo všeč, da bi novo leto bilo kot katero izmed njih?

PRODAJAVEC: Ne, gospod, ne bi mi bilo po godu.

POPOTNIK: Koliko novih let je preteklo, odkar prodajate koledarje?

PRODAJAVEC: Dvajset jih bo že, vaše blagorodje.

POPOTNIK: Kateremu izmed teh dvajsetih let pa bi hoteli, da bi bilo prihodnje leto podobno?

PRODAJAVEC: Kaj? Ne bi vedel.

POPOTNIK: Ali se ne spominjate nobenega leta posebej, ki bi se vam zdelo srečno?

PRODAJAVEC: Prav zares ne, vaše blagorodje.

POPOTNIK: In vendar je življenje nekaj lepega, ali ne?

PRODAJAVEC: Seveda!

POPOTNIK: Ali ne bi hoteli ponovno preživeti teh dvajset let in tudi ves pretekli čas, začnši od dneva, ko ste se rodili?

PRODAJAVEC: Oh, gospod, ko bi bilo le mogoče!

POPOTNIK: A če bi morali še enkrat skozi življenje, ki ste ga preživeli, prav isto življenje, z vsem veseljem in žalostjo, ki ste ju prestali?

PRODAJAVEC: Tega ne bi hotel.

POPOTNIK: Kakšno življenje neki bi radi ponovno živeli? Moje? Morda življenje princa ali katero drugo? In, ali ne mislite, da bi jaz ali da bi princ ali kdor si že bodi drug odgovoril prav tako kot vi in da bi se nihče, če bi imel možnost živeti življenje, ki ga je preživel, ne hotel vanj povrniti?

PRODAJAVEC: To rad verjamem.

POPOTNIK: Pa tudi vi se ne bi povrnili v preteklo življenje.

PRODAJAVEC: Resnično, gospod, ne bi se vrnil.

POPOTNIK: Kakšno življenje si želite torej?

PRODAJAVEC: Takšno, kakršnega bi mi Bog poslal, brez vsakršnih zahtev.

POPOTNIK: Življenje tjavdan, da ne bi vedel nič zanaprej, kot ne vemo za novo leto?

PRODAJAVEC: Prav tako.

POPOTNIK: Takšno bi hotel še jaz, če bi moral ponovno živeti, takšnega bi hoteli vsi. Toda to je dokaz, da je usoda vse do danes ravnala z vsemi slabo. Iz tega je jasno razvidno, da vsakdo meni, da je bilo slabo, ki ga je zadelo, večje kot dobro, če se pod pogojem, da dobi prejšnje življenje z vsem dobrim in slabim, nihče ne misli ponovno roditi. Življenje, ki je lepo, ni življenje, ki ga poznamo, temveč ono, ki ga ne poznamo; ni preteklo življenje, marveč prihodnje. Z novim letom bo usoda naklonjena vam in meni in vsem ostalim in začeli bomo srečno življenje. Ali ne?

PRODAJAVEC: Upajmo!

POPOTNIK: Pokažite mi torej najlepšo pratiko, ki jo imate.

PRODAJAVEC: Glejte, vaše blagorodje! Ta velja trideset soldov.

POPOTNIK: Tu imate trideset soldov!

PRODAJAVEC: Hvala, vaše blagorodje, nasvidenje! Pratike, koledarji, nove pratike!

Prevedel Marijan Brecelj

SONČNI ŽARKI

UTRINEK IZ ZAPORA

Moja podzemeljska celica je bila mračna, hladna in vlažna. Svetloba je prihajala skozi dvojne železne rešetke, ki so še bolj zasenčile moje bivališče. Skozi te dvojne velike in male križe sem spremljal dogodke v naravi. Srečo sem imel, da so bili vsi ti dolgi meseci polni sonca, čeprav ga nisem videl drugače kot na kostanjih ob cesti.

Ob mojem prihodu so bili kostanji goli, prazni, kot je bila včasih prazna moja duša. V deževnih dneh so se solzili in jokali z mano. Svetle kapljice so se nabirale po vejah, počasi polzele navzdol in se po deblu spuščale na tla.

Kostanji so mi naznanili pomlad. Na vejicah so se pokazale svetle svečke, ki so se druga za drugo prižigale in odpirale, da je iz njih pognalo svetlozeleno listje. V soncu so te svečke imele izreden čar. Sonce jih je prižigalo in jim dajalo rast. Spočetka so bile povite v rjav omot, ki se je v soncu svetlikal, kot bi bil polakiran. Omot se je počasi odpiral in iz njega je pokukala belina, kot bi zagoreli plamenčki.

V moji celici pa ni bilo pomladi.

Tudi jaz sem si zaželel sonca, pomladnega sonca, ki bi ogrelo mojo celico in mojo dušo. Nikdar me niso pustili na sprehod. Do dneva procesa nisem stopil na sonce. Zidovi te hiše so se tesno oklenili moje mladosti in me niso hoteli izpustiti. Zato sem si še bolj zaželel sončnih žarkov.

Na kostanjih sem videl, kako se je sonce iz dneva v dan pomikalo višje. In v moji duši je vstalo upanje. Morda bo pa le pokukalo v mojo celico? Videl sem košček Vrha in v jutranji zarji sem čutil, kako se sonce pomika proti njemu. Če ga doseže, bodo sončni žarki zaplavali tudi proti meni.

Nekega dne sem bil nadvse otožen. Jokal sem. Mislil sem na mamo. Nekaj mi je v notranjosti govorilo, da je ne bom več videl. Zdelo se mi je, da je umrla in mi nočejo povedati.

Žalost se je tako tesno oklenila mojega srca, da sem čutil fizično bolečino. Zdelo se mi je, da sem srečen, ker sem mogel v solze izliti vso to bridkost. Stopal sem po celici in si brisal oči.

Nenadoma se je na steni nekaj zasvetilo, zamigetal, da me je zaščemelo v zenice. Pomencal sem si veke. Mislil sem, da je lesk solza. Sam sebi nisem mogel verjeti. Sonce je pokukalo v mojo celico. Sončni žarki so se svetlikali na steni. Skozi kostanjeve veje in liste so pronicali do mene.

Mislil sem, da ponorim od veselja. Naslonil sem glavo na steno, uprl pogled v sonce, ki je vzhajalo izza Vrha in priprl veke. Na trepalnicah so bili sledovi solz in v teh mokrih odtenkih sem zagledal pisano mavrico, ki se je prelivala v čudovitih barvah. Sonce se je dvigalo, žarki pa so počasi lezli po steni na pod.

Sonce! Zdelo se mi je, da me je obiskal Bog!

Za jetnika v bunkerju je en sam sončni žarek kot biser, ki odtehta vse bolečine.

Žal je to trajalo le nekaj dni, vendar so ti sončni žarki ogreli mojo celico, posvetili v mojo dušo in ji prinesli tolažilni balzam. Zdelo se mi je, da se je tudi v meni prebudila nova pomlad, ki bo po trnju in trpljenju še lepše vzcvetela.

B. M.

Penelopa

Večer na morju
je kot sinja
roža
in ko se razcveti
v temo,
v spominu tvojem
duša zaživi:
še ljubi
nemogoče sanje,
edini
pravljичni
dobrotni:
si.

Zdaj vezem
prt,
iz belih
krhkih sanj
natkan
in v noči
nitka
kot zakleta
na platnu
čara
cvet iz cveta
in v svitu
jutra
vse zabriše.

Tako že vsa
ta tiha leta.

Večer je,
dragi,
kakor roža;
v njem tvoja
zemlja
ob morju
je zapela
za osmo
prazno predpomlad,
kar misel
boža
nemogoče sanje.

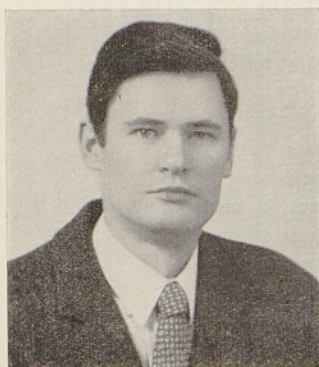
Dr. DRAGO ŠTOKA, DEŽELNI POSLANEC

Zamejski Slovenci smo na pomembni časovni prelomnici: še do včeraj smo bili ljudstvo malih posestnikov, nižje kvalificiranih delavcev, gospodinjstskih pomočnic... Danes smo postali, vzporedno z ekonomskim razvojem, narod specializiranih delavcev in moderno opremljenih kmetovavcev. Slovenske šole so pripravile tla številnim inženirjem, profesorjem, zdravnikom, uradnikom. Socialni in ekonomski napredek nas je iz namerne izolacije in hotenega zapostavljanja postavil na stopnjo enakovrednosti z večinskim narodom. V marsikaterem ambientu, kjer poprej nisi srečal Slovenca, se zdaj prosto govori tudi slovensko. Seveda so pa še vedno kraji, kjer ni slovenskega človeka, ali ga vsaj ne čutiš: sodišče, državni uradi, itd. A tudi tu bo čas nedvomno prinesel svoje!

Ta spremenjeni položaj zahteva od nas vseh prisotnosti povsod in vedno stvarnega presojanja položaja. Uresničitev naših neizpolnjenih narodnih pravic moramo iskati po morda manj hrupni, a zato bolj učinkoviti poti. Stalno in od blizu moramo spremljati dogajanja,

nenehno moramo informirati italijansko javnost in odgovorne činitelje o naših potrebah in pravicah in trgati iz njihove dobre volje in obstoječega stanja kos za kosom vse tisto, kar nam po ustavi in zakonih pritiče. To je realnost. Treba bo še veliko truda, nenehnega prizadevanja, odločnega, a vedno dostojnega in demokratičnega nastopa, kajti ničesar nam ne bo nihče ponudil sam. Zgodovina je bila v tem oziru do nas vedno raje skopa kot odprtih rok: prišli smo do tistega, do česar smo se sami po dolгих bojih in žrtvah prikopali.

Vsako nesebično in idealno delo rodi uspeh. In delo v službi naroda mora biti nesebično in idealno. Zato skušajmo v novem letu vsi, vsak na svojem področju, z najboljšimi nameni in po svojih najboljših močeh in sposobnostih pristopiti k temu delu. Prepričan sem, da uspeh ne bo izostal.

SAŠA RUDOLF, POKRAJINSKI SVETOVAVEC V TRSTU

Z novim letom je tržaški pokrajinski svet prenehal z delovanjem, in to tri leta pred koncem mandata. Zadnje pokrajinske volitve so bile namreč novembra 1966, februarja naslednjega leta pa je bil izvoljen novi odbor, ki so ga podpirale stranke leve sredine in Slovenska skupnost. Prvič v zgodovini tržaškega pokrajinskega sveta je bil v odbor izvoljen Slovenec, kar je vsekakor zgodovinsko dejstvo. Toda odbor je že v začetku svojega delovanja dobro vedel, da bo imel težko delo. V svetu so stranke leve sredine in Slovenska skupnost razpolagale le z 12, to je s točno polovico svetovalcev. Proračun za leto 1968 je bil sicer izglasovan (zaradi odsotnosti enega opozicijskih svetovalcev), istočasno pa ni bil sprejet odborov predlog za najetje

posojila za kritje primanjkljaja k proračunu iz leta 1967. Zaradi finančnih težav je bil odbor prisiljen odstopiti. Pokrajinsko upravo bo zdaj vodil podprefekt Molinari.

Dvoletno delovanje pokrajinskega odbora je prineslo rešitev vsaj nekaterih perečih slovenskih vprašanj. Na pokrajinskih cestah so se prvič pojavili dvojezični napisi, ustanovljen je bil urad za stike z javnostjo, ki bo imel v svojem organiku od skupno treh, dva slovenska uradnika, nameščeni so bili asistenti na slovenskem znanstvenem liceju, na rednih sestankih z župani slovenskih občin pa je prišlo do uresničitve dveh pomembnih pobud: ustanovitev pripravljalnega odbora za kraški muzej in dodelitev pokrajinskega prispevka za gradnjo turističnih cest.

Vendar je to le začetek. Še z večjimi silami bo treba nadaljevati po načrtani poti, da bomo uresničili čim več naših zahtev. To pa bo moč le, če bomo okrepili svoje slovensko zastopstvo v javnih ustanovah. Nove volitve so že pred durmi.

GLAVO V NOVO LETO

Dr. ANDREJ BRATUŽ, OBČINSKI SVETOVAVEC V GORICI

Če hočemo vsaj v skopih obrisih podati nekaj značilnejših potez našega narodnega izživljanja, lahko v bistvu zabeležimo vrsto doseženih uspehov na vseh področjih javnega življenja. Z zadovoljstvom ugotavljamo, da se je v preteklem letu v okviru slovenskih manjšinskih političnih problemov rodilo in izvedlo več pomembnejših iniciativ za našo skupnost na Goriškem.

Za nami so dvojne volitve, državne in deželne, pri katerih smo aktivno sodelovali. Kot posledico važnih političnih dogovorov z večinsko stranko smo na ravni samostojne vloge demokratičnih Slovencev (SDZ) dosegli lep uspeh z ustanovitvijo slovenske trgovske strokovne šole, ki smo jo upravičeno zahtevali že dolgo časa v korist naše mladine in splošnega gospodarskega razvoja na Goriškem. Ne smemo tudi mimo pomembnejših dosežkov v okviru goriške občinske uprave, ki zanimajo slovensko prebivalstvo, oz. pravice slovenskega jezika. Naj le bežno omenim zadeve mestne toponomastike, uradne napise na šolskih poslopjih, božična voščila mestne uprave, upoštevanje slovenskih kulturnih spomenikov, mesto slovenskega uradnika v občinskem tajništvu i.p.d. To je seveda le nekaj bolj konkretnih pojavov v prizadevanju za postopno, toda popolno uveljavljanje vseh naravnih pravic slovenske manjšine v Italiji.

Perspektive za nadaljnji razvoj naše narodne skupnosti so dovolj ugodne, treba jih je seveda spraviti v realnost. V tem smislu igra gotovo svojo pozitivno vlogo tudi novi odnos, ki so ga prav slovenske demokratične sile na Goriškem že več let sem uvedle v sodelovanju z večinskim narodom na ravni enakopravnosti in neodvisnosti. Isti duh se je razvil tudi v demokratičnih političnih krogih in javnem mnenju večinskega naroda, ki z dokajšnjo strpnostjo gleda na naše probleme.

Naj ob robu teh misli še izrazim željo, da bi se tudi med slovenskimi političnimi krogi v Gorici in Trstu v tem letu zavzeli novi, plodnejši odnosi v duhu medsebojnega razumevanja in strpnosti in naj bi se te sile še vedno oplajale ob čistem soku trajnih vrednot svobode, demokracije in krščanskih načel.

STANISLAV KLANJŠČEK, ŠTEVERJANSKI ŽUPAN

V naši občini se že vrsto let trudimo, da bi ustvarili vse tiste pogoje, ki jih zahteva današnje moderno intenzivno življenje. Tako so v ospredju problemi cest, razsvetljave, vode, šol, električne energije, delavskih hiš in podobno.

Hvala Bogu, smo nekatere že izpeljali; tako problem vode in šol. V letu 1969 pa bomo, kakor vse izgleda, dokončali še razna druga dela. Tako bomo gotovo letos rešili problem skoro vseh NAŠIH CEST. Nekatere bodo urejene kot turistične v okviru deželnega zakona o turističnih cestah, druge pa z državnim prispevkom v sklopu zakona o goratih predelih, kamor je bil Števerjan lani vključen.

S tem bomo tudi veliko pomagali turističnemu prometu v vasi.

Dela za ureditev občinske stavbe bodo prav sedaj, januarja, oddana na dražbi. Prav tako bodo kmalu oddali dela za postavitev javne razsvetljave po vsej občini.

Glavni problem pa, kateremu smo že v preteklosti posvečali naše zanimanje in katerega bomo skušali v letu 1969 rešiti, je gradnja ljudskih hiš. To je za našo vas življenjskega in narodnostnega pomena. Danes je navada, da se vse nove družine poroče in odidejo v mesto, ker ne najdejo primerne stanovanjske v rojstni vasi. Tako izgubljammo leto za letom naše mlade moči.

Z veseljem ugotavljam, da gre h koncu tudi graditev župnijskega kulturnega doma in upam, da bo postal res središče števerjanske mladine, kjer bo gojila ljubezen do kulturne in naroda.

Upajmo torej, da nam bo leto 1969 res prineslo rešitve teh navedenih, za nas življenjsko važnih, problemov.

PAVLEK

DVA PRAZNIKA

Zasnežene Alpe, s katerih so kot ledena soparica puhtele v modrikasto nebo sivkasto bele megle vijoličastih odtenkov, so se nam vse do Čedadu bolj in bolj bližale. Ko pa smo v Čedadu nenadoma zavili na desno, je ta čudovita kristalna kulisa v ozadju izgubila ves svoj čar in poezijo. Na koncu asfaltirane ceste, po kateri smo se vozili, sta nam nekje na severu, a vendar ne več tako nedosegljivo daleč, zastirala pogled velikana — prozaično bela v svoji goloti in brez vsakršnih barvnih odtenkov: Matajur in Kolo-vrat.

Kmalu nato smo zavozili v dolino, v katero je vedno manj plju-skala furlanska ravnina. Požirali smo cestišče, se polagoma, a vztrajno zajedali v predalpe, prehitevali pešce in kolesarje.

Bili smo na pravi poti.

»Kar naprej, sekonda cerkev, ke jo šafate,« nas je potroštala ženica.

Kmalu nato smo bili na mostu. Od cerkve na griču je pritrkavalo na gosto, kot da se je v lil pomladni dež.

»Dove canteranno?« se je ustavil ob našem vozilu motorist.

Pokazali smo mu cerkev in nadaljevali razgovor po naše. Zmenjali smo nekaj besed, vsakda-njih, nepomembnih.

★

Sledimo koncertu in odmišlja-mo marsikaj. Hočemo biti samo poročevalci. Toda še tako strogi nestrokovni kriteriji ne morejo udušiti v nas navdušenja, ki se od pesmi do pesmi stopnjuje. Kaj je bil koncert pri novem sv. An-tonu v Trstu v primeri s tem?

Ime so mu dali Pavel. Pred njim je bilo že pet bratcev, ki so bili kakor stopnice, vsak nekoliko višji, če so stopili po starosti eden za drugim. Tudi Pavel je rastel in brez posebne muje dopolnil eno leto, ko je jel počasi stopicati za svojimi bratci. Bil je bos, kot so bili vsi. V tistih časih ni bilo na kmetih ne copatk ne mehkih čevljev za otroke. Najprej je koracal po hiši, da so se mu utrdile noge, pa kaj kmalu je poskušal tudi zunaj. Če je padel, ga je kdo postavil zopet na noge in šlo je dalje. Tako z naravo so rastle ti otroci, ob preprosti hrani vedno in na svežem zraku so rastle kot konoplja.

Ko je bilo Pavleku kaka štiri leta, je delal oče nadstropje pri novi hiši. Napravili so odranje okrog in okrog ter pričeli zidati. To je bilo nekaj za otroke! Dokler so bili zidarji pri delu in oče zraven, si niso upali blizu. Ko pa so ti odšli na malico v hišo, se je pa pričela dirka po odranju. Kot veter je šlo naokrog. Naenkrat vsi zakričijo. Oče je planil ven, takoj je vedel, kaj je. Pred hišo je ležal Pavlek. Ni bil še zadosti spreten, pa je padel. Ko je zagledal očeta, je hotel zbežati, pa nogica ga ni držala — zlomil jo je. Oče ga je nesel v hišo. Takoj je eden tekel po padarja, da mu bo uravnal nogo. Otroci so v zavesti krivde obupano stali okrog njega. Seveda so bili kregani od očeta in mame, pa kaj to; da bi le Pavlek bil spet zdrav. Prišel je padar, uravnal nogo in jo trdo povezal med deščice. Pavlek ni dosti jokal; kar junaško je držal bolečine; vedel je, da je sam kriv. Noga se je kmalu zace-lila in Pavlek je brez vsake okvare spet letal okrog.

Ko je hodil drugo leto v šolo, je moral prestati majhno nepri-jetnost. Pri toliki družini ni izobilja, ampak ima vsak le nujne stvari. Tako je tudi Pavlek imel samo en par čevljev. No, in ker se že bližala zima, so dali Pavletu popraviti čevlje. Ker je čevljar mečkal z delom, je bilo že pozno in Pavel je še vedno hodil bos v šolo. Tedaj pa je nenadoma ponoči zapadel sneg. Bilo ga je le kake štiri prste, a bil je pa le. Kaj pa zdaj? »Veš kaj, Pavel,« reče oče, »zaradi tega snega ne boš ostal doma, kar moje škornje obuj; saj v šolo je le deset minut, boš že prišel, čeprav so malo težki!« Pavel je vedel, da je očetov prijazen nasvet nekaj ukaz, zato ni pomišljal. Mama mu je povila noge v debele cunje, da sta nogi čvrsto stali v škornjih — in kar šlo je. Seveda, šlo je že, saj je bil dečko za svoja leta močan; a nekaj drugega je bilo, da je bil njegov korak zmerom bolj počasen, — sram ga je bilo. Otroci se mu bodo smejali. Steza je šla skozi gozd. Pri zadnji smreki se je hitro odločil, potegnil noge iz škornjev in stekel bos tisti sto korakov, kot miška smuknil skozi vežo in že je bil v svoji klopi v razredu.

»Pavel je pa bos!« so zakričali otroci in ga v hipu obko-lili. Prišla je učiteljica.

»Kaj imate?«

»Pavel je pa bos!« so povedali enoglasno. Pavel je ves rdeč stal v klopi in gledal v tla.

»Zakaj si bos, Pavel?« — je ljubeznivo vprašala učiteljica, — »mama te ja ni pustila brez čevljev, bosega po snegu?«

»Saj nisem šel bos,« je izdaval Pavel, »tam pri smreki sem jih pustil, ker — ker moji še niso popravljeni.«

»Otroci, pojdite ponje,« je rekla učiteljica. Otroci so se navdušeno zagnali skozi vrata in ni bilo pet minut, da so stali orjaški škornji pred obupanim dečkom. Otroci pa, vsi nasmejani, so gledali zdaj škornje, zdaj Pavleta.

»Pavle,« je rekla učiteljica blago, »lepo obuj škornje in nič naj te ne bo sram. Junak si in zelo priden učenec, da si raje obul očetove škornje, kot bi zamudil šolo!« Pomagala mu je, da se je spet počteno obul, in rekla otrokom: »Kdo izmed vas bi storil tako? Najbrže bi vsi raje ostali doma, Junak je Pavel!«

Nasmejani obrazki so se zresnili in z občudovanjem gledali Pavleta, ki je hvaležno gledal svojo dobro učiteljico. Ko je pa po šoli počasi koračil med svojimi sovrstniki, se je tudi učiteljica morala iz srca smejati, tako smešen je bil.

Otroci so rastle in najstarejši bratec je bil že velik fant, zaslužil je že in imel denar. Rad se je šalil s svojimi mlajšimi brati. Nekega večera, ko je bilo zunaj temno kot v rogu, je rekel:

»Srebrno krono dobi, kdor si upa sedaj iti na kopišče in tam trikrat poklicati strahove na korajžo z besedico AUF!« Kopišče je kraj, raven v krogu s premerom kakih 7 m, na katerem se kuha kopa. Seveda je prostor od oglja čisto črn.

Do tja je bilo kakih 10 minut. Pot je šla po gozdu navzdol v grapo, nato čez vodo in še malo navkreber. Grapa je bila sicer majhna, a je šumela v globoki strugi. Bog ve, koliko let je ta vodica dolbla v zemljo svojo pot, da je prišla v tako globino. Vidite, za kaj takega je bilo pa res treba korajže. Drugi se niso zmenili, Pavel je pa prisluhnil. Krona — kaj vse se dobi za krono. Nožiček bi kupil, tak na dve klinci, da bi mogel vsaj počteno odrezati vrbovo šibo — táko, debelo; naredil bi piščalko na tri zarez, da bi pela kakor klarinet. S to škrnevžo, ki jo imam, prej dobim žulj, kot si odrežem počteno šibo; in še — mogoče bi si mogel kupiti orglice, večje, da si nanje zaigram pesmico. Pavel je večkrat prislužil kak denar. Za gobe je dobil, za jagode, tudi arniko je nabiral; bil je tudi ministrant, kjer je tudi nekaj dobil. A kaj, ko je vse to po maminem navodilu dajal v šparovček. Toda krona, zaslužena v takim junaštvom, bo pa čisto njegova; mama še vedela ne bo. Tekel bo, kolikor bo mogel, in noben strah ga ne bo dobil.

Že je oblekel svoj mali suknjič in smuknil skozi vrata, ko ga je mama ujela v veži, ko je prišla iz kuhinje.

»Nikamor ne boš šel!« Potisnila ga je nazaj v hišo in okregala Franca: »Kaj uganjaš neumnosti, otrok bi se lahko prestrašil, da bi mu škodilo, — res nimaš pameti.« Pavel je šele sedaj jel gledati skozi okno v črno temo in bil skoro hvaležen mami, da ga je rešila — kronice mu je bilo pa vseeno žal.

Pogled na Nadiško dolino

Manjšo, pa vendar ne tako majhno cerkev so poslušalci napolnili do zadnjega kotička. Pred oltarjem nastopa okoli devetdeset pevcev v brk toliko razvpiti križi zborovskega petja. In izvajanje? Je na ravni, ki mu jo lahko zavida katerikoli zbor v naši deželi. Vse odlike tega zbora prihajajo tu v Lješah nekako bolj do izraza. Manjša cerkev, v kateri se glasovi ne izgubljajo pod michelangelovskim stropom, stik s poslušavci, ker pojo pevci pred oltarjem in obrnjeni proti občinstvu, vse to ustvarja v cerkvi prijetno domačnost, ki je ogromna hladna cerkev sv. Antona ne more dati. Beneške ženice, ki sledijo pesmim s tekstom v roki, nas ganejo vsem našim poročevalskim odmislekom navkljub. (Škoda, da besedila posameznih pesmi niso bila natiskana skupaj s sporedom v obliki drobne knjižice.) Tudi nagovor, ki je v Trstu morda bil odveč, je tu na mestu: ima poseben pomen. O sporedu ni kaj pripomniti, morda samo to, da bi bilo bolje razdeliti ga v dva dela. Drugi del naj bi obsegal že znane ljudske pesmi, kakor so bile tiste na koncu, ki so posebno ogrele.

★

Lješe - Ukve: Koncert božičnih pesmi in božična polnočnica, kateri sem slučajno prisostvoval med božičem. Ko danes pri pisalni mizi podoživljam ta dva praznika in pišem te vrstice, se sprašujem, odkod vendar vsa tista grenkoba, s katero polnimo včasih te stolpce. Ali je upravičena? Ukve, kmečka vasica pod Višarjami, katere edina kulturna »ustanova« je cerkveni pevski zbor, in beneška ženica v Lješah, katere edina slovenska slovnica je morda šapirografirano besedilo božične pesmi. Ko to premišlujem, sem vedno bolj prepričan, da je veličina tega preprostega ljudstva daleč pred vsem našim ambicioznim pehanjem in političnim intrigantsivom. Zakaj to ljudstvo srka iz zemlje, iz samega humusa besedo, ki jo marsikateri naš izobraženec zametuje. Iz tega spoznanja kane morda kdaj v te vrstice nekaj grenkobe.

Kondor

POGOVOR Z AVTORJEM NOVE PESNIŠKE ZBIRKE - MARIJANOM BRECLJEM

Gospod Breclj, ob zaključku leta ste v založbi tržaške Mladike izdali svojo prvo pesniško zbirko. Čeprav je našim bralcem Vaše ime dobro znano, bi vseeno radi zvedeli kaj več o Vas. Bi nam tako rekoč pokazali svojo osebno izkaznico? Kdaj ste se rodili in kje?

Moj rojstni kraj je Ajdovščina, trg v gornji Vipavski dolini v prečudovitem kotu pod Čavnom in Otlico. Tu sem zagledal vipavsko, od burje izčiščeno, »luč sveta« prvega maja 1931. V posebno srečo si štejem, da sem po materini strani podedoval — čeprav zelo zelo od daleč — nekaj Gregorčičeve krvi, pa tudi očetov brat ima žilico ljudskega pesnika. Otroška leta sem preživel v hiši, kjer se je po izročilu rodil literarni zgodovinar prešernoslovec dr. Avgust Žigon, v hiši nasproti pa ajdovski doslej premalo poznan pesnik dr. Ivan Julik, sošolec ali drug Iga Grudna in drugih goriških študentov tistega časa.

Je ožji vipavski kot, od koder ste doma, že dal kdaj kakšno ime slovenski kulturi?

O ja! Če izpustim imena tujega rodu in od nas že odmaknjena ter zgoraj imenovana kulturna delavca, potem bi lahko naštel — brez reda in kronologije — vsaj nekaj imen: dr. Danilo Lokar, Narte Velikonja, Veno Pilon, Žgur, Česnik, Batagelj, Vrtovec, Stibilj, Terčelj, Janko Bratina, in še marsikdo.

Bi nam lahko povedali kaj o svojem šolanju?

Gimnazijo obiskoval v Gorici, Castelleriu pri Vidmu in v Šempetru pri Gorici. Kasneje študiral slavistiko na ljubljanski univerzi.

Ste poročeni? Z otroki?

Poročen. Hčerko in tri fante.

Po poklicu ste knjižničar v Novi Gorici. Vaše dosežanje bibliografske publikacije Vas postavljajo med vodilne slovenske strokovnjake na tem področju. Bi nam lahko označili glavne etape svojega strokovnega dela doslej?

Svoje literarnozgodovinsko delo, ki sem se mu mislil posvetiti, sem spočetka začel z zbiranjem gradiva; tako je prišlo do prvih še nesistematičnih bibliografskih zbirk. Kasneje so se nekatere od teh izoblikovale v samostojne bibliografije, med njimi so vsaj nekatere izšle v samostojnih knjigah, druge pa kot priloge drugim tekstom. Tako sem izdal Bevkovo (1960), Gradnikovo (1964), NOB tiska na Goriškem (1963) in Primorskem (1965), Bo-

gomira Magajne (1965), Gregorčičevih samostojnih tiskov (1966), prevodov Dantejevih del v jezike jugoslovanskih narodov (1965), Marija Kogoja (1967). Vazov v slovenskih prevodih, Trinkova bibliografija, Budalova in še nekatere druge pa so blizu zaključka, kakor tudi obširna in nadvse zanimiva bibliografija prevodov slovenskih literarnih del v tujih jezikih, ki bo verjetno izšla še letos v izdaji Društva slovenskih književnikov, seveda poleg glavne, ki jo sestavljam že leta, bibliografije vsega primorskega tiska.

Novi list pa je pred kratkim začel objavljati bibliografijo primorskih koledarjev.

Kulturno občinstvo je znalo posebno ceniti Vaš do-nesek h korespondenci med Resom in Bevkom, ki ste ga objavili v predzadnjem Zalivu. Imate na voljo še kaj podobnega gradiva?

Objavljanje del iz naše kulturne preteklosti bi moralo biti samoposebi umevno dejanje resnice, poštenja in navsezadnje zavesti o bogastvu vsakega vrednega izročila, ki je vez s preteklostjo in nosilec življenja sedanjosti. Med take objave sodi nedvomno na prvem mestu korespondenca pomembnejših predstavnikov naroda in kulture. Sam sem prepričan, da lahko taki teksti človeka izredno bogatijo in zato sem vesel, da je Resovo dopisovanje z Bevkom našlo tak odmev. Doslej sem objavil že nekaj takih drobcev (pisma Josipa Stritarja, Marija Kogoja, več objav pisem Ivanu Trinku), v pripravi in obdelavi pa imam še veliko takega gradiva.

Kolikor smo slišali, ste bili v posebno tesnih stikih s pokojnim Alojzom Gradnikom. Imate tudi kaj njegove korespondence?

V zadnjem desetletju sem bil res v stiku s pesnikom Gradnikom. Srečanja z njim spadajo nedvomno v moja velika doživetja. Doživiš jih le pri velikem umetniku Gradnikovega formata. Čeprav hranim tudi kaj korespondence z njim, sem vendar več ustno občeval kakor pa po pošti. Tu in tam se spominjam zelo živo kakega krajšega sprehoda z njim: v Brdih, na Rožniku, v Novi vasi pri Lescah.

Kateri med temi kulturnimi korespondenti se Vam je zdel najbolj človeško in kulturno zanimiv?

To pa bo zagotovo Res.

Bi nam povedali, kaj ste doslej objavili v italijanskih revijah?

Trenutno bi lahko navedel le troje del; vsa so izšla v Studi Goriziani (in tudi v separatnih odtisih): Bibliografia delle traduzioni slovene di opere italiane dal 1945 al 1961 (1962), Alojz Gradnik poeta fra due mondi (1963), Bibliografia dantesca slovena (1965). Pred objavo pa je obširnejša študija »Ada Negri e la letteratura slovena. Con un carteggio inedito della Poetessa al poeta sloveno Alojz Gradnik«. Ponudbo za objavo tega dela imam od Archivio Storico Lodigiano.

Brali smo že vrsto Vaših kratkih prevodov. Iz katerih jezikov ste doslej prevajali?

Prevodov se je v petnajstih letih res že nekaj nabralo, tiskanih in še takih v rokopisu. Prevajal sem res iz več jezikov, tako iz angleščine, češčine, poljščine, ruščine, portugalsčine, srbohrvaščine, španščine, največ pa seveda iz italijanščine. V rokopisu pa so še nekateri krajši teksti iz bolgarščine in lužiške srbščine.

Bi nam označili svojo dosedanje pesniško pot? Kdaj ste objavili svoj prvi pesniški prispevek? Kdaj ste začeli misliti na zbirko?

Zavestno pesniti sem začel v drugi gimnaziji (zanimivo, da istočasno tudi prevajati). Prvi tiskani prispevki so izšli v Mladi setvi (psevdonima Ilko in Tijemar). Potrebo po prvi zbirki vsaj za »domačo rabo« sem čutil leta 1949, ko je nastal tipkan izbor »Ognjene snežinke«. Tega je — morda je to najlepši spomin, ki ga imam na svoje pesnenje — prebral tudi sam Gradnik. Po tem branju sem resno začel misliti na prvo zbirko.

Bi nam povedali, katere vzornike ste imeli v poeziji, tako slovenski kakor tuji?

Do pete gimnazije mi je bil Murn vse. Učeni in blagi gospod Ivan Rejec mi ga je odsvetoval, češ da sem zanj še premlad. Verjetno sem tedaj v Murnu videl le njegovo impresijsko liriko, kakršno vidimo na platnih slovenskih impresionistov. Miselne in čustvene globine Murnovega besedila nisem še dojel. Od pete do sedme gimnazije je postal moja ljubezen Kosovel, ko ga je nekako postavil v drugo vrsto — mislim, da za vedno — Gradnik. O tujih vzornikih bi težko kaj podrobnejšega rekel: bral sem jih veliko, vendar bi se ne mogel odločiti le za nekaj imen. Seznam ljubljencev bi bil kar nekam dolg.

Kaže, da Vam je bil med našimi pesniki posebno pri srcu Kosovel. Bi nam povedali, zakaj?

Kosovel me je prevzel s kraško motiviko, z ljubezensko pesmijo in ne najmanj tudi s socialno tematiko, ki mi je bila kot proletarskemu otroku vedno blizu.

Kaj bi nam povedali o povojni slovenski poeziji?

Da sem s prvimi, recimo, »vali« živel, kasnejše podoživljal, zadnje pa prebiral z velikim upanjem in željo, da bi kaj razumel ali podoživel ali od branja odnesel, da me pa velikokrat (hudo) razočarajo.

Kateri se Vam zdi najboljši slovenski sodobni pesnik?

Ne bi mogel napisati eno samo ime.

Kaj pravite o »novem valu«, ki je zajel slovensko poezijo in jo pahnil v oblikovno informalnost in v čustve-

no ter etično praznino? Ali pa mogoče te naše definicije ne sprejmete?

Kot pripadnik »starejšega« v poeziji, pri tem mislim oblikovno in miselno urejenega, »novega vala« v tem, kar je pokazal v obliki in vsebini, ne morem sprejemati. Skušam ga le razumeti, vendar se mi to nelahko in vedno bolj poredko posreči. Sem sicer po značaju pesimist, vendar poln tistega pesimizma, ki je izredno bogat in ki nam je dal — Leopardija!

Kakšen je naslov Vaši zbirki?

Malo čuden in — tako je prijatelj Tomaž Pavšič rekel — nekoliko nenavadno dolg za pesniško zbirko: V času odmaknjena sidrišča.

Bi nam pojasnili emotivno ozadje tega naslova?

Naslov bolj čutim, da je pravilen, da odgovarja temu, kar sem hotel povedati, kakor pa bi ga znal razložiti. Zdi se mi, da ga je prijatelj Medvešek, ki je narisal naslovno stran, dobro zadel z elementi, ki jih prikazuje.

Kako ste zbirko razdelili?

Zbirka ima tri cikle: v prvem (V večnem znamenju) je zbrana ljubezensko-erotična poezija, v drugem (Črv v lobanji) pretežno miselna in refleksivna lirika, v zadnjem (Pokrajina mojega srca) pa impresija pokrajin, ki so mi čustveno najbolj blizu.

Prvotno ste nameravali vključiti v zbirko tudi nekaj prevodov. Pozneje ste to misel opustili. Katere tuje avtorje ste doslej prepesnjevali?

Nekaj časa, pravzaprav do zadnjega, sem — tudi na nasvet ljudi, ki nanje veliko dam — resno mislil vključiti v zbirko nekaj prevodov. K temu me je med drugim vabil Gradnikov način urejanja zbirk. Kasneje sem misel opustil, da bi zbirka preveč ne narasla (in bi je Mladika ne mogla založiti, saj je že tako storila »veliko dejanje«, za katero sem ji iz srca hvaležen), pa tudi sicer, ker bi bil izbor preveč skrčen, in sem raje začel misliti na samostojno izdajo. Tu bi omenil le nekatere: Rusa Feta, Hrvata Gorana Kovačiča in Vesno Parunovo, nekaj tudi Krkleca, Portugalca Riberra Conta, od Poljakov Brandstaetterja, več mlajših Slovkov (Turčanyja, Váleka, Michálíka), od Čehov Wolkerja in Seiferta. Seveda so prav Italijani moji najpogostejši gostje; med njimi: Ungaretti, Valeri, Saba, Ada Negri, malo poznani Giovanni Camerana, Fogazzaro, Montale, deloma tudi Pascoli, A. S. Novaro, in še nekateri. Seveda sem prevajal več prozo kakor poezijo. Več kot deset daljših tekstov sem doslej objavil (romani, povesti, dramska besedila, mladinska dela) v podlistkih, dvojce ali troje del pa v samostojni knjižni obliki. Med njimi so avtorji kakor: Blasco Ibañez, Luigi Candoni, Claudio Puglisi, Moreau, F. Jungbauer, Paul Alverdes, Martha Albrandt, S. Bulajić, De Cespedes, Capuana, A. Gemelli, Pavese, Zúbek, M. Dandolo, Dobraczynski, Ferko, Rea, Moravia, D. Gervais, Nieri, Andrić, Gorki, Gozzano, Čopić, B. Radičević, Silvio Micheli itd.

Bi imeli kakšen nasvet, kako naj bi poživili Mladiko? Kaj ji po Vašem manjka, da bi kot družinska revija zajela širši krog bralcev?

Če abstrahiram drobne tehnične izboljšave ali vsaj pestrosti, ki bi se morda dale urediti, vidim poživitev Mladike v tem, da bi z enako odprtostjo, kakor ona sprejema sodelavce in članke, s prav enakim veseljem v njej sodelovali vsi, ki to zmorejo. Kot Primorec onstran državne meje, želim, da bi se ta meja narodnostno čim manj čutila, da bi Mladika prihajala tudi k nam in prinašala poročila o važnejših kulturnih dogodkih tudi z našega področja in tako od nekdanj enotno primorsko ljudstvo od morja do Nanosa vezala v eno, kakor je to delala že njena predhodnica v času fašizma.

S kakšnim občutkom prihaja domovinski kulturnik med zamejske, posebno še tržaške Slovence?

Dvojnimi, vsaj moral bi prihajati z dvojnimi občutki in eno željo: z občutkom krivde, da tako malo in tako površno pozna tržaško in sploh zamejsko proble-

matiko, drugič pa s precejšnjim spoštovanjem pred tem, kar zmora kulturna sredina naše manjšine. Želja pa bi morala biti: poskrbeti pri sebi najprej, potem pa še pri drugih za prepričanje, da sta manjšina in matični narod eno in se tega veskozi in vedno zavedati ter temu odgovarjajoče tudi vedno in povsod ravnati.

Zbirka je izšla lepo opremljena in ilustrirana. Ker sta opremitelja doslej še nepoznana našemu zamejstvu, ali bi nam ju hoteli na kratko predstaviti?

Iz zbirke diha precej domačnosti, tako v besedi kakor tudi v risbi. Prijatelja, ki sta mi zbirko opremila, sta pripadnika mlajšega primorskega likovnega sveta. Prvi — Medvešek — je pretežno grafik, doma iz Anhovega, razstavljal je že večkrat doma in v tujini. Drugi — Volarič — je pa pretežno slikar, doma iz Kobarida, kjer poučuje na šoli. Tudi on je razstavljal doma in v tujini.

OB NOVEM LETU

DRAGO LEGIŠA, ŽUPAN OBČINE DEVIN - NABREŽINA

Ob Novem letu bi morali občinski upravitelji narediti obračun svojega delovanja v pravkar minulemu letu. Ker pa bodo letos jeseni v občini upravne volitve, pri katerih bodo takšen obračun naredili volivci, je bolje in tudi bolj korektno, da se danes ne spuščam v razlago izvršenega dela. V tej zvezi pa moram vendarle poudariti, da je bila moja nenehna skrb tudi v minulemu letu, prispevati po svojih močeh in v okviru svojih pristojnosti k napredku našega ljudstva, to je izpolniti dolžnosti, ki sem jih prevzel ob svoji izvolitvi na župansko mesto.

Kar zadeva specifične probleme slovenskega življa v občini, mislim, da lahko trdim, da se kljub objektivnim nevarnostim, ki izhajajo predvsem iz sedanjega naglega razvoja urbanizacije, postopno rešujejo, kot ustreza načelom pravičnosti, in da so že močno uplahnile sile, ki so si še pred nedavnimi tako živo prizadevale izpodkopavati rast našega ljudstva.

Na občnem zboru Prosvetnega društva »Igo Gruden« v Nabrežini dne 25.1.1969 je društveni tajnik Bojan Brezigar takole zaključil svoje poročilo: »Tukaj in sedaj hočem postaviti vprašanje: ali se bomo danes, ko po svetu ljudje prostovoljno umirajo za ideale, kot so narod, svoboda in domovina, ali se bomo danes, ko imamo take pravice, kakršnih še nismo imeli, ali se bomo danes sami obsodili na smrt? Naš odgovor more in mora biti samo eden: odločen ne!«

V teh besedah je po mojem danes zajeta vsa naša problematika, je zapopadeno bistvo našega narodnega vprašanja. Od nas samih je v največji meri odvisna naša nadaljnja usoda. Toda če bomo vsi tako odločno odgovorili, kot je na zastavljena vprašanja odgovoril mladi tajnik Brezigar, potem se nam ni treba bati za bodočnost. Moja želja je, da bi bil odgovor v letu 1969 zares soglasen.

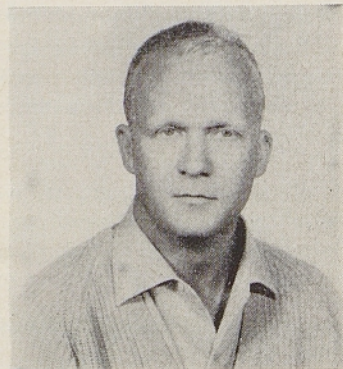
Dr. RAFKO DOLHAR, OBČINSKI SVETOVAVEC TRŽAŠKE OBČINE

Zdi se mi, da je naša prisotnost tudi v občinskem svetu potrebna in koristna, čeprav rezultati vsakdanjega, drobnega prizadevanja niso vedno otipljivi.

V zadnjem letu smo imeli pred očmi predvsem potrebe naših otroških vrtcev in ljudskih šol, v kolikor spadajo v občinsko kompetenco.

Omeniti pa je vredno, da je občinska uprava, ustrezno s političnimi sklepi, končno zavzela novo stališče do Slovenskega gledališča. Ta dogodek naj bi bil prelomnica s preteklostjo, ker sedaj vsi Slovenci — ne glede na nazorske razlike — skupno upravljamo to kulturno ustanovo, javne oblasti pa so se obvezale, da jo bodo gnotno podprle in ji dale tisto priznanje, ki ga v tržaškem kulturnem prostoru zasluži.

V novo leto stopamo torej z upravičenim upanjem, da se bo odslej vsa problematika naše skupnosti bolj pozorno in bolj pravično reševala.

TRIJE ODLOMKI

Nekega drugega dne te bo sreča dohitela s slavo.

A se ne daj preslepiti. Predvsem je to spremljevalka, ki jo le redki srečajo na poti. Pa se tudi zelo pogosto težko prilagodi tvojemu koraku; pred teboj stopa in ti poje zdaj glorio zdaj mizerere. Včasih vleče za seboj veliko žalost, ker je, da bi ti postala prijateljica, spoznala majhne podlosti in velike sramote. In če bi lahko povedala, na kakšen način te je dosegla, bi ti hozano pojoče množice, vpile: Križaj ga!

Včasih pa je morala, da te je dosegla, prehoditi težavne steze dela in potrpežljivosti. Tedaj ti bo blizu, ko bo tvoj korak negotov in tvoje srce trudno. In če se ti bo nasmehnila, ji boš komaj odgovoril, kajti čutil boš zavist tistega, ki ni uspel.

Skoraj vedno pa je oblečena v laž, zakaj prava slava čaka ljudi šele, ko so že prah in pepel.

Bolje je ostati v senci in v tišini.

Slavi stoji pogosto ob strani melanholija.

Nekega dne ti bo morda prišla sreča naproti z bogastvom, ki ti bo odprlo poti in vrata na stežaj. Tako boš spoznal slabosti ljudi in pretehtal nizkost vesti. Mikalo te bo nepotrebno razkošje, prilizovali se ti bodo podrejeni, navezan boš na požrešnost, pretila ti bo skopost. Celó puščavo si utegneš ustvariti v svoji duši. Reveži iščejo družbo, ker se jim ni treba ničesar bati. Veliki bogataši se kaj radi osamijo, ker imajo veliko braniti. In čeprav bi ti uspelo, da bi lahko kupil čudežno Midasovo moč, ki je spreminjala v zlato vse, česar se je dotaknila, se bi znašel morda vedno bolj osamljen pred svojimi zakladi.

Če bi se ti morda nekega dne sreča nasmehnila z bogastvom, posluži se ga, da popraviš krivico, da potolažiš revščino, da odvzameš žalost.

Doumel boš tedaj vso pravico uboštva in občutil ogromno odgovornost, ki jo bogastvo prinaša s seboj.

Lahko se zgodi, da se ti lepega dne nasmehne sreča. Muhasta boginja je; če jo iščeš, je ne najdeš; če jo srečaš, ti ubeži; če jo kličeš, ne odgovori.

Moraš jo ujeti z zanko, ko gre mimo, kajti lahka je kot veter; hitro pride, še hitreje odide.

Če se ti nasmehne, zahvali se ji! Če te zapusti, je nikar ne prosi s sklenjenimi rokami, naj ostane. Vedi, da se nazaj ne obrača in ne prisluhne joku.

Prepričan bodi, da če je sreča tista, ki lahko odkrije vse človekove malenkosti, je le nesreča tista, ki osvetli njegovo resnično veličino. Obe pa spremenita stokrat svoje ime.

Toda tako v sreči kakor v nesreči ohrani to, kar je tvojega.

Prevedel Marijan Brecelj

Jutranja utrujenost

Molk je vdrl vame,
dolge ure sem brez misli slonel
za oknom,
za gladkimi, orošenimi šipami.

Odcvetele so vrtnice,
zrumele so trave,
začudene oči so zrle
v prva slanasta jutra.

Nisem več mogel prepoznati
glasu, ki je grčal nad mano.

Včasih je švignil
mimo okna ptič,
kakor sanja.

Potem sem utrujen motril
belo tišino,
ki je plavala tam zunaj.

Po tekmi

Tekma je končana.
Navijači norijo.
Navijači s povešenimi glavami.

Dresi so mokri od kislega potu.
Igravci zadihani sedijo
v kabinah:
zmagovalci in poraženi.

Voda klokota po vročih grlih.

Pred kabinami čakajo navijači.
Ker ni nikogar ven,
se razhajajo.

Mačka smukne skozi
odprtino v plotu.

Čez prazni stadion
gredo igralci.

PRED REFORMO SREDNJIH ŠOL DRUGE STOPNJE

Ko je bila pred leti sprejeta in postopoma izvedena reforma nižjih srednjih šol in je bila ustanovljena enotna srednja šola, smo bili prepričani, da se je parlament resno lotil temeljite šolske preosnove. Pa se je zataknilo. Logično bi bilo, da bi po treh letih, ko je bila izvedena preosnova srednjih šol prve stopnje, sledila reforma tudi na srednjih šolah druge stopnje, to je na učiteljskih, trgovskih akademijah, znanstvenih in klasičnih licejih in še drugih strokovnih zavodih druge stopnje, v katere se vpisujejo kandidati po končani srednji šoli. Po številnih množičnih protestih dijakov, ki se hudujejo predvsem zaradi prenatrpanosti po šolah, po ugotovitvah poraznih izidov pri zrelostnih in habilitacijskih izpitih, zlasti pa še ob navalih na univerze, kjer dijaki ne vidijo svojih profesorjev, profesorji pa ne poznajo svojih dijakov, se je zganila tudi nova vlada pod predsedstvom Maria Rumorja. Novi predsednik je moral pri sestavi vlade vzeti resno v program svoje vlade tudi reformo šole. Prosvetni minister Sullo je že poveril višji komisiji pri prosvetnem ministrstvu nalogo, da izdela predlog o reformi. Dobra volja, ki je ne manjka, kaže, da bo postopek nagel, vsaj v tistih zadevah, ki ne potrebujejo razprave v parlamentu.

Že v letošnjem šolskem letu bo odpravljen sprejemni izpit iz V. gimnazije v klasični licej. Za ta ukrep je dovolj ministrska uredba.

Drugi ukrep je predlog o odpravi popravnih izpitov v jesenskem roku. Vsak učenec naj dozori za naslednji razred naenkrat in ne po stopnjah. Ali je zrel v celoti, ali pa ni zrel. Ko ne bo več popravnih izpitov, se bo novo šolsko leto lahko začelo nemotoma 1. septembra, prav tako bodo vpisi pravočasno končani. Pouk bo torej lepše stekel. Tudi počitnice bo mogoče lepše urediti. Dijaki bodo deležni letnih in zimskih počitnic. Tako ne bodo prišli popolnoma izmučeni in izčrpani k izpitu v junjskem roku.

Največja novost pa je reforma zrelostnih izpitov. Za to reformo je pripravljenih več ukrepov, ki jih mora preučiti najprej komisija, nato pa jih bo prosvetni minister predložil vladi v odobritev, ta pa v parlamentarno razpravo.

Posebni ukrepi te reforme se bavijo z naslednjim:

1. Prepustitev k zrelostnim izpitom. K zrelostnim izpitom bodo pripuščeni samo tisti kandidati, ki bodo uspešno izdelali zadnji razred in bo razredni svet ugotovil zadostno pripravljenost kandidata iz vseh

KAJ SODITE

DR. MARTIN JEVNIKAR, PREDSEDNIK LANSKE IZPITNE

Predlog za spremembo mature je brez dvoma važen ogromnega napora, in to v največji vročini. Tudi se niso mogli preveč. V tem je treba reformo pozdraviti. Toda novi način šel lahko k maturi vsak kandidat, ki je imel srednjo oceno vico. Po novem predlogu ministra Sulla pa kaže, da se bo trdom — torej brez petic! In že tu bo za marsikaterega kandidata resno študiral in izdelal, ali če ne bodo profesorji pri zaključnem razredu trpeli tudi tisti predmeti, za katere bodo dijaki mature šolah slovenščina še poleg predmetov, ki bodo na italijanskih sedaj tako.

DR. EGIDIJ KOSUTA, PROFESOR NA ZNANSTVENEM LICEJU

Reforma maturitetnih izpitov je po mojem mnenju zelo potrebna za pravično presojo dijakove zrelosti.

Jasno je, da moramo povezati reformo mature z reformo učne metode...) in s preureditvijo vsega univerzitetnega študija.

Po večletnem izkustvu, ki ga imam kot član maturitetnih komisij, trdim, da je izid mature vedno nekaj tveganega za dijaka. Tudi pri izidih prave sodbe o njegovi zrelosti.

Res je, da mora imeti država nadzorstvo nad šolami te stopnje — vendar to lahko doseže na drug način. Če sam redni potek učenja na univerzi, bi lahko nadomestil današnjo maturitetno oceno šole dokazati svojo »zrelost« celo pri izpitu telovadbe ali risanja, kar najbolj pozna, z odlično oceno. Absurdno je tudi, da ima dijakin in to samo zato, ker je profesor v komisiji tako strog, da mu

Vprašnje reforme mature je seveda zelo zapleteno in bomo morali prihodnje spremembe.

SERGIJ DANEV — GLAS STARŠEV

Skrajni čas je že, da pride do reforme višje srednje mature iz VSEH predmetov, so napredne evropske države včasih kake posebnosti, nevredne malenkosti (čeprav bodo naredili vtis »strašno natančnega« profesorja. Reforma izpraševanju in več razumevanja tudi za študenta. Starši, ki vidimo neurejenost komisij in se zdi izid mature pogosto kot

LETOSNJI MATURANTI KLASIČNEGA LICEJA v Trstu

Z zanimanjem pričakujemo reformo in upamo, da je bomo

Pismeni izpiti samo iz nekaj predmetov in razgovor z maturantom odpravljeni popravni izpiti prinašajo realnejšo pot k nadaljnjemu študiju.

Če bo reforma že letos izvedena, in če je bomo že mi, maturanti, prvi, ki pristopamo k novim izpitom. Pričakujemo komisije gledale kot prve, ki začnemo novo poglavje maturitetnega študija.

O REFORMI?

KOMISIJE

in potreben. Dosedanje mature so zahtevale od kandidatov poglobiti v vse predmete z enako resnostjo, ker jih je bilo more imeti tudi nekaj nevšečnosti in nevarnosti. Do sedaj je vsaj pet. In kandidatov s peticami je bilo navadno nad polovica k maturi predstaviti z uspešno dovršenim zadnjim razreda zanka, ki mu bo zavila vrat, če ne bo v zadnjem razredu ni konferenci pogledali skozi prste. Brez dvoma bodo v zadnjem matično gotovi, da jih pri maturi ne bo. Da bo na slovenskih šolah, o tem smo lahko prepričani, ker je bilo tudi do

EJU v Trstu

nujna, kajti njih sedanja oblika ne nudi zanesljivega jamstva

celotnega ustroja višje srednje šole (predmetnik, učni načrt,

komisij (v zadnjih letih tudi na italijanskih šolah), lahko profesor, ki sprašuje dijaka 20 do 30 minut, si ne more ustva-

mora zagotoviti določeno stopnjo znanja za vstop na univerzo študija, dopolnjen z nekaterimi bistvenimi izpiti za nadaljeuro. Absurdno je namreč danes, da mora dijak višje srednje nja, potem ko ga je mesec dni prej ocenil profesor, ki ga j jak popravni izpit iz latinščine, čeprav je imel vse leto pozitivno, ne prizna zadostnega znanja.

bilo preveč naivno misliti, da bo prišlo v kratkem času do

šole in še posebej mature. Način, da morajo otroci delati že davno opustile. Nekateri profesorji - izpraševanci iščejo večkrat za zrelost objektivno niso prav nič važne), da mora prinesiti več treznosti in pameti v način pogovora pri leta skrbno spremljamo šolanje svojih otrok, zelo dobro loterija. Upamo, da bo reforma to odpravila.

že tudi mi letos deležni.

nimi profesorji pri ustnem izpitu, je velik korak naprej. Tudi emu študiju.

deležni, pričakujemo edino to, da bodo komisije upoštevale, da ne bomo zato kot poskusni zajci, ampak da nas bodo ritetnih izpitov v Italiji, brez izkušenj iz preteklih let.

predmetov. Tisti kandidati, ki ne bodo pripuščeni, bodo prejeli obrazložitev, kakaj so zavrtnjeni.

2. Kandidati privatisti bodo morali najprej opraviti izpit čez zadnji razred in tako dokazati svojo zadostno pripravljenost za zrelostni izpit.

3. Pred zrelostnimi izpiti bodo pripuščeni kandidati imeli možnost, da bodo pred svojimi razrednimi profesorji lahko ponovili vso snov, jo predebatirali po načinu, kot je v navadi pri zrelostnem izpitu. Tako bodo kandidati za zrelostni izpit zares pripravljeni.

4. Zrelostni izpit bo iz dveh pismenih nalog in ustnega izpita. Prva pismena naloga bo kandidatu na izbiro izmed treh predlogov o splošni kulturi. Druga naloga pa bo obsegala program iz enega ali skupine predmetov, ki so značilni za vrsto šole: klasični in znanstveni licej, učiteljske, tehnični zavodi itd. Ustni izpit bo le iz štirih predmetov. Ustni izpit bo iz enega ali skupine predmetov po izbiri kandidata, drugi predmet ali skupina predmetov pa po izbiri komisije. Razgovor se bo moral vršiti pred štirimi člani komisije.

5. Ugotovitev zrelosti. Za ugotovitev zrelosti bo morala maturitetna komisija upoštevati mnenje pri-pustitvene komisije, to je razrednega proforskega zbora, ki je kandidata pripustil k zrelostnemu izpitu, uspeh pismenega in ustnega izpita in vseh podatkov, ki jih bo imela komisija na razpolago. Morebitno zavrnitev bo treba na zahtevo utemeljiti tudi pismeno. Kandidati, ki bodo pokazali zrelost, bodo prejeli tudi mnenje izpitne komisije o usmeritvi k nadaljnjim univerzitetnim študijem.

Tudi pri zrelostnih izpitih ne bo jesenskega roka za popravne izpite. Kdor izdela, izdela, kdor pa bo zavrtnjen, bo zavrtnjen za vse leto. Zrelost bo ocenjena globalno in ne iz posameznih predmetov, kot je to bilo v navadi doslej. Iz prakse smo videli, da je v poletnem roku izdelala le šibka manjšina, nad polovica kandidatov pa je dozorela šele v jeseni, kar je prava anomalija. Kako more kandidat v 60 dneh dozoreti iz dveh ali celo iz treh predmetov?

S to reformo, za katero upamo, da bo izvedena, se bomo tudi pri nas približali bolj evropskemu šolskemu sistemu.

Ob razmišljanju o reformi šole naj ob koncu omenimo, da smo te dni zvedeli, da je računski dvor registriral predloge za organik z 20. februarja 1968 za vse srednje šole na Tržaškem in Goriškem. Tako sedaj ni več nobene ovire, da ne bi razpisali natečaja za stolice, ki jih organik predvideva za vsako srednjo šolo posebej. V Rimu je prav tako v študiju program habilitacijskih izpitov. Ker bo to prva aplikacija zakona za srednje šole, bo treba upoštevati določene olajšave, kot to predvideva isti zakon ob prvi aplikaciji. Organik za srednje šole bomo objavili v prihodnji številki Mladika.

V zvezi z reformo pa se že slišijo novi predlogi in pripombe sindikatov, ki zahtevajo dokončno ureditev položaja vsega osebja, ki že vrsto let poučuje in si ni moglo pridobiti stalnosti iz najrazličnejših vzrokov.

V SANJAH NA ONEM SVETU

V dobrih in slabih časih sem nosil s seboj podobo tistih, ki so mi bili tako ali drugače blizu: ded, oče, teta Mica, skladatelj in zborovodja Fran Venturini, uporni Albin Dujc, telesno skrušeni idealist in obsojenec Alojz Budin...

Vseh teh ni več med živimi, a skoraj vedno, ko zvečer ležem k počitku, se mi v mislih tesno približajo. Odkar sem doživel fašistično preiskovalno sodišče me težko dojame spanec in tudi ko se mi posreči, da zaspim, se večkrat preplašen zbudim iz morečih sanj: večkrat me v njih zaslišuje kdo od mojih bivših mučiteljev, navadno kar njihov vodja komisar dr. Ferdinand. Zato pogosto na dolgo razmišljam o tistih, ki so mi bili v duhu najbližje.

Prvi med temi je vedno ded, ki je bil znan po svoji preprostosti, odločnosti in šegavosti. Najraje ga vidim, kako se v drugo ženi, ko mu je bilo več kot sedemdeset let, z nekoliko mlajšo vdovo Rezo. V tistih dobrih avstrijskih časih, tik pred prvo svetovno vojno, je spravilo to pozno ženitovanje v neznansko slavnostno vzdušje ne le zaselek Kozjeparo, kjer je bil Janez Kravos z vzdevkom Tuosk doma, ampak tudi vse prebivalce iz treh okoliških vasi: iz Pikčev in iz Malih ter Velikih Žabelj. Že kak teden prej so se vaščani teh vasi, tako ženske kot moški, pripravljali in na skrivnem vadili za sprejem mladoporočencev, ko se bo »mladi« par vrnil od poroke. Domačo bando s škafi, pokrivačami, golidami, vedri, piščalkami in rogovi, ki so jo ustanovili za to slovesno priložnost, sta vodila širom znana babica Gulčovka, ki je dirigirala ženske, moške pa je vodil edini resnični godec, ki je imel dolgo pozavno Frjen Pegan. Medtem ko je župnik Kodre iz Sv. Križa v nedeljskih jutranjih urah podeljeval zelenemu paru zakrament sv. zakona, se je v zaselku Kozjepar na tiho zbrala že izveščana banda v pestrih nošah. Ženske so imele predpasnike kričevih barv in bile pokrite s pisanimi rutami, a Gulčevki je pokrivala glavo živo rudeča ruta z veliko pentljo. Moški so si zataknil za klobuke bleščeče petelinje pero. Samo Frjen, kot njih vrhovni vodja, je imel visoko čako iz kartona. Poskrili so se za vogali hiš in vrtnih ograj, kjer so nestrpno čakali na prihod novoporočencev. Prav ko se je resni par bližal kapeli zaselka, kjer je bil večji raven prostor in je Janez toplo dopovedoval svoji ženi: »Veš, Rezka, jaz imam še mlado srce,« je iznenada dal Frjen povelje »na plano« in vsi so prihiteli ter obkolili iznenadeni svatovski par. Nevesta in ženin sta presenečena obstala, obdana od kakih petinštirideset ropotačev, trobačev in piskačev, zadaj pa se je nabrala še množica radovednežev in mladeža. Strumno so udarili koračnico in zapeli: »Tuosk se je oženil trala la, Reza ga je vzela hoppersa... ratadra, ratadra, ta-tara, ta tara, ta ra, bom

bom.« Udarjali so po posodah s pokrivačami ter piskali, vriskali, trobili in spet peli: »Tuosk se je oženil...«.

Obkroženi Tuosk pa se je hitro znašel iz zadrege. Objel je svojo čokato Rezo in vzkliknil: »Ja, saj to je „mazolka“, igrana za naju!« Zavriskal je glasno: »Ju-huhu, kar je glih, je glih!« in se z Rezo poskočno zavrtel. Navzoči so vzkipeli v en sam navdušen vrišč zmagovalja. Po končani „mazolki“ ropotajoče „bande“ sta med vriskom in vzkliki resno stopila pred sopihajoča slavljenca Gulčovka in Frjen in jima čestitala v imenu vseh navzočih in odsotnih domačinov ter jima poklonila v dar veliko, okorno, domače izdelano leseno škatlo v obliki srca z dvema pokrovoma, prevezano s širokim rudečim trakom in veliko pentljo, napolnjeno s »šnuf« tobakom znamke Grencar, ker sta oba rada njuhala. Tuosk se jima je z glasnim smehom zahvalil rekoč: »Kar je glih, je glih. Do sedaj je vse v najboljšem redu!« Nato pa navzoče nagovoril: »Škoda, da nimam dovolj prostora, da bi vas vse povabil na dom! No, bom pa prinesel semkaj vino in masleno pogačo, da si nazdravimo.« In odšel je z Rezo hitrih korakov ter se koj vrnil z vedrom vina, Reza pa z velikim hlebom maslenega kruha. Ob nazdravljenju je Tuosk vse navzoče še enkrat pohvalil, da je slavje poteklo dobro in dodal: »Bilo je tako kot bi ponev mazal.« Po odhodu novoporočencev je Frjen dvignil roko in zaupno naznanil zboru in bandi, da se morajo za zaključek slavja vsi na tiho zbrati še tisti večer pod oknom spalnice novopečencev, da jima bodo zagodli in zapeli uspavanko. Vsi so predlog navdušeno sprejeli in se domenili sestati se ob enajstih ponoči. Točno ob enajstih so se kot sence tiho zbrali za svatovsko hišo in se razvrstili na pomladansko razcvetelem vrtu ob šumenju potoka Vrtnica in siju polne lune, prav pod oknom spalnice. Da bi uspavanka lepše uspela, je Frjen prinesel še visoko lestev in jo naslonil prav pod okno, da bo uspavanka lepše in bolje slišati, ko bo bliže njegova trobenta in da bo od tam tudi vodil podokenski spored. Pa so začeli prav nalahko: Spavaj, spavaj, Rezka moja. To je tako blagodejno spodbudno vplivalo na priletnega Tuoskovega Janeza, da je lahko slišal Frjen na lestvi njegove sladke besede: »Veš Rezka, jaz imam res še vedno mlado srce.« Ko je v presledku odmora ta stavek Frjen še glasneje posredoval zbrani množici, se je ta huronsko razvnela in pod Frjenovim vodstvom je banda udarila na ves glas v tako razgrajajoči obliki, da je ves zaselek spravila pokonci. Preplašila je živino, da so prašiči krulili, govedo skakalo in mukalo in še kokoši so nenavadno razburjenc kokodakale.

To pa je starega Janeza tako razkačilo, da je vstal, vzela svojo malo sekuro, šel mirno na vrt in namahal po zadnji plati Frjena, ko je z lestve poveljeval predrzne-

žem. Ko je Frjen štrbunknil na tla, pa je Tuosk rezko rekel: »Kar je glih, je glih in kar je preveč, je preveč.« V hipu so se vsi razkropili, le stokajočemu Frjenu je Tuosk še svetoval, naj da na razbolelo kožo gabrovo lubje, da se pomiri razbolela plat.

Kar samo po sebi se mi v nespečnosti dalje plete razmišljanje. Prikaže se mi teta Mica, kot bi bila živa v vsej svoji blagi naravi. Naj takoj omenim, da sem srečen, da je bila moja mati doma iz Levpe na Soškem. In če se ne motim, je bila sedmi otrok izmed desetih. Od štirih hčera je edina teta Mica ostala doma in se poročila v bližnji zaselek Bizjak, kjer je ostala do zadnjega dne življenja. V zakonu je imela pet otrok in je ovdovela, ko ti še niso dorasli. Z žilavo vztrajnostjo pri delu in tudi vdanostjo v božjo previdnost je na mali bajtarski kmetiji preživljala družino in sebe. Ko ji je umrla sestra in v siromaštvu zapustila tri še čisto majhna dekleta, je vzela k sebi najmlajšo, dveletno dekletce in jo vzgojila med svojimi otroki v značajno dekle. Pa tudi nas, Tuoskove otroke, je vzgajala, če ni mogla drugega. Ko sem bil v času vojne v pregnanstvu, mi je ob povratku rekla, da je vedno molila za mojo srečno vrnitev, ker pač ni mogla drugega zame narediti. Sicer pa, kdor je poznal teto Mico, je moral priznati, da je bila vzor človeške plemenitosti in domače preprosta v svoji kmečki skromnosti. Vestno je izpolnjevala vse božje in svetne zakone in nikdar oporekala ali godrnjala v težkih življenjskih preizkušnjah.

Vendar je prišel čas, ko je dobra ženica nehotе kršila nove svetne postavе povojnih oblasti. Ko sem jo pred več leti zadnjikrat že oslabeled obiskal, mi je prvič v življenju tožila v svojem tolminskem narečju: »A biejš, da sm jest še hitra pa boju — lieta 1946 prestopila nabe pastabe jen da so me klical na ludska sodišče tje u Lempa, kamr so se zvr'al za sadit mene in šenga drugja. Avtažil sa me, da sam nesla prepavidano vlaguo čez meja. Biješ takuo se je dagadilo. Jest sam astala sama dama z štirim atračičem od sina Pepča, an je magu k bajakam; jen nebista sa napadl žibe in patle je pastala — Bug nas abar, ki mrovce pomiješana, ad graze, za tuo ki sa fašist rzgrajal in ubijal tad pa naših krajih. In an dan se je lepua aspraula jen rekla da gre tja u Mežnerij h spubet in ad takrat jo ni vluo ad nikuoder beč. Za tuo sam magla skrvijet sama za nadužne atračiče. In dav ki na zan'marla sm se apraula an dan tem pa bouin s ta mihnin puobčem Marjanom, da ga papeilem dal u Garic h zdrabnik, da mu parijiže tiste povrajene atratske, da vi mogu buiš gavarit. In kr tistkrat ni vlo drugja, sam nesla s savo ana dijelce masla, da vam tam prdala za plačat zdrabnika. Jn ku sm pršla dal u Abč na blok, so me uso pregledal in udavil in zaplenil maslo. Pal sa me gnal še tja h zaščit in use papisal In čez nijekej dni sam magla jet tja u Linp na ludska sadiše. Tam so vli že vsi zvr'an, kr sm jst ustapila: Špičeu, Štefcu, Lokavcu, Lukču, Brhoucu, Klemenčeta Zara, pa še drug iz Senic, ad lukanca in ad sornot ad andat akul.

Lukču, ki je viu ta gurš sadnik, je stau pakanc jn me je nagabariu: »Mica, a biejš, da si pregrešila pastabe? — Jen zatuo vaš magla jet na udarniške dijelat.« — Jest sam adgavarila, da ki vam rijeja dijelala pr sedeminšezdesetam lijet, jen kam baj šli buj atračič?» Pal se je

aglasu h besied Špišč an je reku: »Pej za kejšna ura na dan, da vaš pačistla šuola al pi pamagala papravljjet cijst«. Jest sm na tuo sama maučala. Ani sa se spagledbal. Pa' kr že vlu an cajt use tiha, je spregabarila Zorka Klemenaba an je rekla: »No Mica, zdaj čakama na teve, da t. adlučš.« Jest sem na tuo ustala, pagledla u ači use akul jen rekla: »Bijeste sadnik muj, skum vi lahkuo maja kazn papalačala, da vam kuolkr vam magla malila za bas.«

Že utrujena me je teta Mica takrat še kar sama vprašala: »No pa češ, da ti pabjem še kakuo se mi je še udrujč zgadila? Ne duho ad tega, lijeta 1955 sm si zažijelega, da vi prej ki umrjem bidla še hčer Balerijo, ki je za nun dal u Rim. Lepuo sm se prprabla, jen vse je šlo pa srejš. Sama kr sm se brnila damu, jen razdala pa Vizjak jen žlaht tiste mihne darilca za spamin iz Rima, so za an tjeden patle pršli uradniki jen pisači z belikim autom sm u Vizjak, jen san mogla use na padrovna razlažit, kam sm razdelila roženkrance jen medajčke k sm prnesla dal z Rima. Jest sm use pa prabic pabijedla, de sm dala: Ruščuki, Seliščerki, Blžunki, Zdaričuki an še tja u Mežnerij da sm nesla. An pale čez talka cajta je pršla pisma, da muoram se predstabit na sadiš dal u Nau Garic. Jena jest sm rijba usa ustrah šla, da kduo ve nejč use tuo plačau, jn sm pršla u ana belika palača. Tm so me lepua sprejel, jen še enkrat use sprašal, a je rijes, da sm razdajala pa bas roženkrance jen medajce. Jest sm rekla, da sm razdala u Vizjak jen žlaht, sedam patrnoštrov jen deset medajčk; ku je vlo rijes, jen da so vle tud lepua pažegnane. Pale je še uprašū: »Pa kadar ste se vračala iz Rima, ste šla čez blok?» »Ki pa,« sm rekla, »tm pr Rrdejč hiš so me prgledubal, jen so use bidl.«

Sadnik je pale vil, ki malo u zadrijegjen je tku malu na pačer pamigu z glaba, an je reku: »Nič hudega mamca, pojдите lepo domov in pozabite.« Jest sm adgavarila: »Najliuš je use adpustit jen pazabit, jen Buog va nam adpustib.«

(Dalje)

Slika na steklu: Legenda o sv. Genovefi (19. stol.)

VANJA

TEMNA SOBA

(O D L O M E K)

Tiho in previdno sem potisnila priprta vrata in pogledala v sobo. Tema. Od postelje je gorela lučka, na omarici je bil nakopičen kup dnevnikov. Zrak je bil zatohel in dišalo je po zdravilih. Dve veliki omari, dve zaprti okni, star lesen stol; vse je imelo komaj bežne obrise pri trepetajoči in medli svetlobi. Na steni sta prešerno viseli dve zaokvirjeni priznanji, eno z zlato kolajno, ki ga je radovedni žarek posebno osvetljeval. Bila je kot skrivnostna odprtina temne, vlažne jame, skozi katero sije sonce in se zdi, da pravi: »Pridi noter!«

Ob boječem škripanju vrat se je na postelji premaknila velika dedkova glava, se počasi obrnila k vratom in dvoje skrajno utrujenih, brezbarvnih oči, se je brez moči ozrlo vame. Tanke ustne so tiho, z rahlim trepetom izgovorile moje ime. Lica so za trenutek postala izrazitejša, a le za trenutek: smehljal je bil le izraz nepopustljive bolečine.

Nekaj me je stisnilo. Povlekla sem k postelji škripanjoči stol in v sobi je zagrmelo. Stol, ki mu je bil tako pri srcu. Vzela sem v svoje roke njegovo, ki mu je nepremično ležala ob telesu. Stisnila sem jo. In z začudenjem sem začutila, da me njegova mirna roka stiska še tesneje in da so mu oči svetle, žive, celo svetlomodre.

»Kje si bila ves ta čas?«

»Gori, dedek... v sobi?«

Vzdihnil je. »Saj res... mnogo učenja imaš. Prav je, da se učiš. Uči se... pridno se uči naprej.«

Počasi je govoril in vsaka beseda se mi je zdela pretehtana in vsaka me je zbodla.

»Te še boli?« V meni je govoril plašen glas.

»Ah, sedaj ne; sedaj ne več. Ampak to noč... Joj, kako je to hudo!« Močno se je nakremžil. Vedela sem, da se bodo začele iste, vedno iste litanije.

»...to je tako... kot bi mi kdo polagal razbeljeno železo...« Morda je že stotič ponovil iste besede in ko sem opazila, da me gleda skoro proseče, da me njegove oči prosijo zanimanja za svoje muke in iščejo sočutja, da pa se istočasno opravičujejo, takrat sem sklonila glavo, jo položila na njegovo ramo in — ne, nisem se razjokala, nisem smela tam. Ostala sem trda in poslušala njegove besede, ne da bi jih slišala. Dvignila sem glavo in z vsemi svojimi močmi poskusila spraviti usta v nasmeh. Morda je podzavestno razumel, da ga ne poslušam, njegova zavest pa mu je pravila, da jaz poslušam, da jaz moram poslušati... Saj je bilo to vendar naravno, saj on ne govori sam sebi... Ali pa da... Ali je bilo prav tako: sam sebi govori?... No, pa naj sam sebi na glas pove, kako je z njim. Saj to vedno premišljuje, torej, naj sedaj enkrat tudi pove...

21. julij: novica, da mora dedek v bolnico. Prvo, kar mi je prišlo na misel, je bil spomin na vse neprijazne

besede, ki sem mu jih kdaj rekla. Vendar pa... imela sva se rada. In že sem pred seboj zagledala svojo mladost...

Rad se je igral dedek z menoj in se iz srca zasmel vsakokrat, ko me je dvignil v naročje. Spominjam se, da sva skupaj pobirala rdeče in črne češnje. Njemu so prišle črne, zrele češnje, čeprav so imele črve v svojem sočnem mesu: »Saj je črv meso,« je pravil in vse skupaj požrl. Ali... kadar sva skupaj opazovala spomladi piščeta, ki so se nerodno kobacala iz jajčne lupine. In kako sva se smejala ob tem in radovedno pričakovala, kakšno piščo bo zdaj pricapljal iz jajca. Meni so bolj ugajala črna, saj so tako bila vsa druga rumena... In kako sva samo midva v družini imela rada psičke, zalivala gorečke in narcise, se skrivala za hišo in vlekla vodo iz vodnjaka, ki ga sedaj ni več, hodila na zanimive sprehode po kraški gmajni. Živela sva eden za drugega. Bil je moj dedek. Moj dragi dedek. On me je znal popeljati tja, kjer ni bilo več sveta, kjer ni bilo sledi zmaterializiranega sveta: bil je to najin pravični svet.

In on mi je rešil življenje, ko sem pet let stara cmoknila v vodo. Spominjam se oken in vrat njegove sobe, zaprtih ves teden, noč in dan, po moji nezgodi. Zaprl se je bil v svojo sobo. Pretreslo ga je. Na moji rami pa je še dolgo časa ostal plav madež, kjer me je bil ded zgrabil. Ko je stopil iz svoje sobe, je bil še bled, ali ko me je zagledal, me je objel. Samo z menoj je bil popustljiv in nasmejan. Z drugimi je ostajal resen, svojeglav — sin Avstije pač.

In sedaj je bil v bolnici.

Vsak dan sem ga hodila obiskovat, mu nosila časopisov, čokolade, bonbonov, vsega, kar si je zaželel. Vsak dan me je čakal: sprva v postelji, pozneje pokonci, z rokami v žepu, z očali na nosu. Komaj me je opazil, že se mu je vse smejalo in s svojimi počasnimi koraki mi je prihajal naproti. Objel me je, se vsedel tik mene na vrtno klopcu in že mi je pripovedoval o vsem...

Toda... prišel je avgust in z avgustom moj odhod.

Dan pred odhodom me je ves čas držal za roko. Ponavljala sem mu, da mu bom pisala, da bo za časopis poskrbela teta, da bom stalno mislila nanj. Pogledal me je žalostno, zbegano: »Kaj bom brez tebe? Vse bo mrtvo... Oh, ko bi vsaj ostala!«

Slo mi je na jok. Rekla bi mu bila: »Jaz bi ostala pri tebi, ko bi me pustili, ko bi razumeli, da najraje ostanem doma in vsak dan tebe obiščem. Pa je vse zaman, ne razumejo. Samo midva se razumeva in brez besed« — rekla pa nisem ničesar. Nisem mogla. Objela sem ga in ko me je pozdravil, sem v njegovem glasu začutila rahlo hlipanje, jok. V solzah sem stekla po stopnicah. Poslednjič sem se ozrla in ga opazila na vratih, kako gleda za mano...

MARTIN JEVNIKAR

SODOBNA SLOVENSKA ZAMEJSKA LITERATURA (NADALJEVANJE)

Med pripovedniki so prišli vsaj do ene knjige naslednji:

KRISTO SRIENC

Rodil se je 1910 v Podlogu pri Libeličah, gimnazijo in filozofijo je dovršil v Celovcu, teologijo v Innsbrucku, v duhovnika je bil posvečen 1938. Najprej je bil kaplan v Pliberku, nato od marca 1940 do aprila 1941 provizor v St. Lipšu pri Banji vasi, ko so ga zaradi narodne zavesti zaprli v Celovcu ter pregnali v Malto na Zgornjem Koroškem, kjer je moral ostati do konca druge svetovne vojne. Vrnil se je v St. Lipš, leta 1959 pa je postal župnik in dekan v Šmihelu nad Pliberkom.

Srienc je bil že v gimnaziji duša slovenskega dijaškega gibanja, v celovškem bogoslovju pa predsednik slovenskih akademikov. Po zadnji vojni je delal pri narodni in verski obnovi Slovencev kot govornik in pisatelj. Več let je bil član Narodnega sveta koroških Slovencev in podpredsednik celovške Mohorjeve družbe. Slovi kot najboljši gospodarski strokovnjak med koroško slovensko duhovščino ter je dober čebelar.

V gimnaziji je napisal nekaj iger, ki so jih uprizorili dijaki in niso izšle v tisku. Potem je prešel na pesmi in nekaj jih je priobčil v ljubljanskem dijaškem listu Mentor. Sledile so črtice, ki so izšle v Zvezdi, glasilu slovenskih dijakov v celovškem Marijanišču. V bogoslovju je zbral veliko narodopisnega blaga, ki ga je deloma objavil leta 1937 v doktorski disertaciji *Das religiöse Brauchtum der Kärnten Slowenen* (Verske šege koroških Slovencev — doktorata zaradi službe ni dosegel).

Njegovo najdaljše delo je *Pastir Ciril*, izvirna povest izpod Dobrača. Izhajala je najprej v Veri in domu (1953-55), nato je izšla kot 10. zvezek družinskih večernic MD za leto 1956. Godi se v srednji Zilji pod Dobračem okrog Zahomca med prvo svetovno vojno. Jedro je osporavana ljubezen med siromašnim pastirjem Cirilom in bogato županovo hčerjo Ravnčevo Mojcko. V ljubezen posežeta oče župan in Bahač, vojni verižnik in pokvarjen človek, mlada dva pa brani stari župnik Tomaž. Ob tej zgodbi je pisatelj podal lep kos koroškega življenja, prepletenege z narodnimi navadami in lepoto koroške pokrajine. Dejanje je raztegnil tudi na soško bojišče, kamor pošljejo zaradi Bahačeve ovadbe Cirila, ga obsodijo na smrt kot izdajavca, a na koncu se vse srečno konča: dobri so poplačani, hudobni kaznovani.

Povest je realistična, podana v tradicionalnem ljudskem duhu, vseskozi napeta in verjetna. Značaji nastopajočih so izklesani po živih ljudeh, dobri in slabi, kakršni so v resničnem življenju. Jezik je živ, nazoren in včasih rahlo koroško pobarvan.

Najboljša Srienčeva črtica je *Takrat nad krstnico* (Vera in dom, 1957), ki jo je napisal že kot bogoslovec.

Več črtic je priobčil še v Veri in domu in Našem tedniku.

FLORIAN LIPUSCH

Rodil se je 1937 v Lobniku pri Železni Kapli, dovršil gimnazijo v Celovcu, slavistiko na Dunaju. Leta 1960 je bil glavni urednik Mladja, v katerem je priobčil več črtic, oglasil pa se je tudi v tržaški Mladiki. Leta 1962 so mladjevci uprizorili njegov dramski poskus *Mrtvo oznanilo*, ki prikazuje koroško problematiko.

Leta 1964 je prišel Lipusch, ki stalno uporablja psevdonim Boro Kostanek, do prve samostojne knjige. Izšla je pri Državni založbi Slovenije v Ljubljani pod naslovom *Črtice mimogrede* (60 str.). Delijo se na dve pozorišči, med katerima pa ni bistvene razlike. V prvem delu so ljubzenske pesmi v prozi, v drugem obravnava sodobne človeške in osebno-umetniške probleme. Vsebina je neoprijemljiva in tudi jezik je zmes surrealizma, ekspresionizma in kubizma, ki ga kvarijo lastne skovanke. Videti je, da se je učil pri avantgardističnih slovenskih pesnikih, npr.: »Roke moje male deklice so pravkar rodile bel dan... V očesu moje mame plava mrtev kit... Nekoliko nižje je bil zrak kakor veliko nejasno morje ptic. Bil je poln sivega zraka. Nekje med pticami in zrakom je visela topa sekira meseca... V sončno mehko vino so postiljali brazde in povlačili naornaino z dlani!«

Knjiga je neizrazita in ne dokazuje avtorjeve resnične umetniške nadarjenosti.

METOD TURNSEK

Metod Turnšek se je naselil na Koroškem leta 1956, doma pa je na vzhodnem Stajerskem, rodil se je namreč 1909 v Budini pri Ptuj. Stopil je v cistercijski samostan v Stični, dovršil v Ljubljani bogoslovje z doktoratom ter se posvetil vzgoji samostanskih novincev. Po zadnji vojni je bil profesor v Trstu, dokler ni odšel na Koroško, kjer je župnik na Rebrci pri Železni Kapli.

Turnškovo kulturno delovanje sega na versko, narodopisno in leposlovno področje.

Izmed verskih ali nabožnih knjig so pomembnejše naslednje: *Leto božjih skrivnosti*, 1938, ki je oris cerkvenega leta po misalu; doktorska disertacija *Krst v prvi Cerkvi* (1942); prevod *Rimskega misala* (1944, 1961, 1965); *Veliki teden — sveti teden* (1957); Marijansko-liturgični zbornik *Gospa Sveta* (1959); pred vojno in po njej je urejal *Kraljestvo božje* in *Božje vrelce*.

Med narodopisna dela spadajo: *Pod vernim krovom*, narodni običaji skozi vse leto v štirih knjigah (1943, 1944, 1946); narodopisni album *Slovenija* (1947); narodopisni zbornik skupaj s prof. Lenčkom *Ob Jadranu* (1947);

dve knjigi narodopisja *Od morja do Triglava* (1952, 1954); zgodovinska in socialna slika Beneške Slovenije in Rezije *Rod za mejo* (1954, pod psevdonimom Hektor Špekovanja).

Z leposlovjem se je začel Turnšek ukvarjati leta 1936, ko je za 800-letnico ustanovitve cisterijanskega samostana v Stični napisal igro v treh dejanjih *Popotni križ*. V njej je v ljudskem duhu in s pritegnitvijo tedanjih običajev prikazal ustanovitev stiškega samostana. Iz istega okolja je tudi literarni potopis *Stoji, stoji tam sivi samostan*, ki je izhajal v Bogoljubu 1936.

V Trstu je sledila drama v 5 dejanjih *Država med gorami* (1948), ki obravnava izgubo svobode v Karantaniji sredi VIII. stoletja. Vsebinsko je zasnovana na zgodovinskih junakih in resnicah, kot so: Borut, Gorazd, Hotimir, Bavarec Odilo, Langobard Luitprand, Frank Pipin, Furlan Rathis, obrski napad in bavarska pomoč, ki prinese podložnost in pokristjanjenje.

To zgodovinsko dogajanje je avtor prepletel z dvema vodilnima idejama: prva je razširitev »države med gorami« — Karantanije — v nekako zedinjeno Slovenijo, druga je pokristjanjenje Slovencev.

Iz teh dvojnih idejnih izhodišč in zgodovinskih nujnosti drama raste, se zapleta in razplete. Borut se sprijazni s krščanstvom in prosi za bavarsko pomoč, njegov oče Taljub se obojnemu upre, skuje zaroto in Boruta ubijejo. Pisatelj je dejanje razgibal in napravil verjetno, vendar vsi dogodki niso zgodovinski, ampak mestoma preveč poenostavljeni in prikrojeni. Dramo poživljajo nekateri narodopisni prizori. Napisana je v enajstercu, zgradba je klasična.

Za Državo med gorami je Turnšek zasnoval dramo v 5 dejanjih *Kralj Samo in naš prvi vek* (1959), ki ima s prvo marsikaj skupnega, le da se godi v letih 623-631. Vsako dejanje ima drugo pozorišče: obrski hring, dvor na Sorbskem, Krnski grad, taborišče pri Meglárjih, frankovsko vojno taborišče. Zato nastopa množica oseb vseh mogočih narodov.

Najbolj se je pisatelj poglobil v Slovane, ki so sicer junaški in svobodoljubni, vendar brez upiranja sprejmejo tujega trgovca za svojega kralja. Pisatelj jih je preveč idealiziral, tako v dobroti kakor v bojevitosti. Vsi sosedje se istočasno spravijo nadnje, a vse z lahkoto premagajo. Morda je bilo vse to res, vendar tako, kot je podano, ne prepriča. Tudi ni v drami prave krajevne razdalje: Samo in njegovi se kar sprehajajo med Karantanijo in Moravsko, bojišča so tako blizu, da pomagajo vojaki drug drugemu.

Drama nima klasične zgradbe, ne osrednjega junaka in protiigravca. To je nekoliko čudno, ker je naslov *Kralj Samo* in bi bilo zato pričakovati, da bo Samo tista močna osebnost, okrog katere se bo vse sukalo. Res veliko govorijo o njem, vendar ni dramski junak, še manj oseba, ki odloča in poganja dejanja.

Drama je napisana v tekočih enajstercih. Avtor ji je dodal zgodovinski uvod, na koncu pa prikaz tedanjega zgodovinskega ozadja.

Še večje število oseb (81 in še vojske različnih cesarjev in knezov) in prizorišč ima dramski scenarij v 21 nastopih *Zvezdi našega neba* (1966). V njem je zgodovinsko dokaj verno naslikal odhod sv. bratov Cirila in

Metoda na Moravsko, njuno delovanje med Moravani in Slovenci, njuno smrt in usodo njunih učencev. Scenarij ni napisan za oder, ampak je namenjen mogočnemu barvnemu filmu, kjer igra glavno vlogo množica v vseh mogočih barvah in uniformah. In prav v mogočnosti je avtor uspel, jasno pa je, da vse osebe niso izdelane z enako natančnostjo.

Verzi so enajsterci, tekoči in nekoliko zgovorni, da bi bolj poudarili tedanjega duha. Knjigi je Turnšek dodal 80 strani dolgo razpravo o solunskih bratih pod naslovom Žitje blagovestnikov Konstantina in Metoda ter razpravo kardinala Hermenegilda Pellegriettija Ciril in Metod sta oznanjala Kristusa. Knjiga je bogato opremljena z ilustracijami akad. slikarja Slavka Pengova, ki so vzete iz knjige dr. Franca Grivca Slovenski knez Kocelj.

Ponovno se je Turnšek vrnil v karantansko zgodovino v igri v 14 prizorih *Krst karantanskih knezov* (1968). Igra se godi 747-8 v samostanu na otoku Awa na Chiemskem jezeru, in sicer na veliko soboto zvečer, ko se Gorazd in Hotimir v talstvu pripravljata na krst. Po krstu pa se v procesiji napotijo proti Koroški.

Igro je pisatelj strnil na trojno dramsko enotnost in spretno razgibal. Značaja obeh kneževičev sta individualizirana in dobro izoblikovana. Posrečeno je vpleteno ženino pismo, ki Gorazda pomiri in odpre krščanstvu; to je edini ženski element v igri. Ves ta prvi del spominja na Prešernov Krst pri Savici in Gorazd in Črtomir imata več skupnih potez. Veliko možnosti za zaplet prinesejo koroški možje, toda pisatelj jih ne izrabi. Dejanje poživlja še petje ljudskih in cerkvenih pesmi, obred krsta in končna procesija.

Igra je napisana v enajstercih, ki so tekoči, a knjižni. Knjiga je opremljena s sedmimi arhaiziranimi zgodovinskimi reliefi-ilustracijami akademskega kiparja prof. Franceta Goršeta ter z umetnikovo interpretacijo zgodovinskih reliefnih stvaritev«. Sledita članek o kiparju Gorsetu in kratko Zgodovinsko ozadje pokristjanjenja. Vzoredno z dramatikom Turnšek uspešno goji tudi pripovedništvo. Kakor v igrah se tudi v prozi najrajši zateka v zgodovino, katero prepleta z narodopisjem in širokim krajevnim razmahom, po katerem se gibljejo njegovi dobri ljudje, nekako lahko in brez večjih duševnih pretresov. Nikamor se jim ne mudi, saj je pokrajina tako lepa, srečujejo zanimive običaje, ki si jih je vredno zapomniti, treba je prisluhniti ljudski govorici in se je poslužiti, poudariti je treba ljubezen do slovenskega naroda, za vse to pa je najprimernejša idilika. Kakor je torej pisatelj na eni strani preprost in topel, pa mu na drugi manjka smisel za krepko življenjsko zgodbo, za večjo strjenost in prepričljivost. Ostal je sočen ljudski pripovednik.

Prva njegova knjiga je *Z rodne grude* (1951), ki obsega tri idile in zgodbe. Prvi dve sta neke vrste planinska potopisa, s samimi dobrimi ljudmi in z močnim zaupanjem v božjo previdnost, v zadnji je nekaj avtobiografskih potez ob osrednji postavi koroškega župnika in narodnega horca Vinka Poljanca.

Sledil je roman *In hrúmelu je Drava* (1955), ki obravnava nemško zasedbo Štajerske med zadnjo vojno, sega pa tudi v Ljubljano. Novost romana in njegova glavna vrednost je v tem, da slika življenje in trpljenje slovenskega naroda pod tujo zasedbo po njegovih domovih, vaseh in

mestih. Glavna junaka sta akademik Stefan in osmošolka Alenka, ki pa sta preveč podobna prejšnjim Turnškoviim ljudem, ker se v romanu nič ne razvijata in imata samo svetle poteze. Pisatelj ju ni povzdignil v simbol vseh Slovencev, ki so preživljali tiste bridke čase. Bolj kot drugod pa je poudaril svojo ljubezen do slovenske zemlje, ki je vedno enaka, večna.

V *Božji planini* (1965), »zgodovinski višarski povesti«, je oživil legendo, zakaj in kako je nastala božja pot na Sv. Višarjah. Uporabil je tri zgodbe: kmečko življenje z družino pastirčka Runčejevega Pavleja, ki je kip našel, puščavnika Tinaca, ki je kip izrezal, ter zgodovinski okvir, ki ga napolnjujejo Rudolf Habsburški ter razna slovenska posvetna in cerkvena gosposka. Ta poučni okvir prerašča vse drugo, najbolje pa je pisatelju uspelo kmečko življenje, ki je idilično, polno tedanjih običajev in navezanosti na rod in dom. Povest je razgibana in napisana v pristnem ljudskem jeziku.

Iz istega leta je zgodovinski roman *Stoji na rebri grad*. V njem je avtor razgrnil lep kos Koroške, Kanalsko dolino, Oglej, Gorico ter vmesne kraje v letu 1334, ko je več Korošcev poromalo v Oglej. Potovali so počasi in dali pisatelju priliko, da je opisal številne vasi, cerkve in gradove, vmes pa vpletel polno zgodovinskih podatkov in nabožnih ljudskih pesmi. Iz romana gleda Turnšek narodopisec, ki je natančno orisal tedanje običaje, manj pa je pazil na zgodbo in na notranje dogajanje v nastopajočih junakih, ki so vsi dobri, skromni in pošteni, kar daje vtis, da je bilo tedaj zelo idilično življenje.

Razen tega je napisal Turnšek še dva romana iz medvojne dobe (*Med brati* in *Na Višarjah zvoni*) ter več novel (*Božja pot za sina*, *Vanca s Klanca*, *Cesta za morjem*, *Pot za Dravo*), ki so izšli v revijah in ne prinašajo novih potez k pisateljevemu načinu pripovedovanja, ki je idilično, narodopisno, domoljubno in ljudsko.

(Dalje)

RAZSTAVA SLOVENSKE NABOŽNE LJUDSKE UMETNOSTI V GORICI

Zveza slovenske katoliške prosvete v Gorici je organizirala in pripravila v svojem Domu razstavo slovenske nabožne ljudske umetnosti, ki je trajala od 4. do 12. januarja. To je bil prvi poizkus te vrste pri nas po vojni, pa tudi, kolikor nam je znano, drugod ni bilo te vrste razstav, kjer žive Slovenci. Gorica ima za tako manifestacijo ugoden položaj, prvič zato, ker ima goriško občinstvo veliko zanimanje prav za to zvrst umetnosti, drugič pa tudi zato, ker je v dobrih odnosih z bližnjo Novo Gorico, ki je dala poleg Ljubljane na razpologo za razstavo precej predmetov.

Kljub temu pa seveda zahteva organizacija take razstave zelo veliko dela in terja veliko odgovornosti.

Razstavo si je ogledalo zelo veliko občinstva in je gotovo v tem oziru povsem uspela. Kaj je obiskovavcu nudila?

Gre za slovensko, ljudsko nabožno umetnost. Ze ta oznaka nam pove, kaj so prireditelji zbiral.

Prvi poudarek je na ljudskosti. Gre tedaj za umetnine preprostih, ljudskih slikarjev in podobarjev, ki niso nikdar obiskovali umetnostnih akademij, ampak so delali in se izpopolnjevali doma v slikarskih delavnicah, ker so čutili v sebi dar za slikanje, morda modeliranje, ali rezljanje lesa. In so izbirali barve in upodabljali podobe, prizore, zamisli... To so te

daj ljudski pevci v barvi s čopičem in dletom. Kakor je ljudski pevec skušal sestavljati verze in jim je dal melodijo, tako je podobar mešal barve in rezljal les, da bi izoblikoval zamisel obraza ali pripovedi v barvi in podobi.

Razstava je imela poleg ljudskosti še oznako nabožnosti. Slovenski človek je bil še posebno pred sto in več leti zelo veren, zato je želel, da ga tudi obdajajo nabožne slike, nabožni kipi. Zato je pač ljudski slikar zaje-mal snov za oblikovanje v vsakdanjem verovanju ljudi. Ni delal samo takih motivov, saj poznamo mnogo slik, iz katerih govori ljudska pripovedka, različni pregovori, hudomušni prizori iz kmečkega življenja, na primer ženska ljubosumnost, ko se ženski tepeta z burklami; poznamo dalje prizor o boju med Pegamom in Lambergarjem ali pa sliko, ko neso živali lovca k pogrebu. Takih in podobnih motivov je posebno na panjskih končnicah zelo veliko.

Za razstavo pa so izbrali le nabožne motive in teh je seveda zelo veliko, celo preveč za eno samo razstavo, kot omenja v katalogu k razstavi Milko Renner, ki je razstavo uredil in ima največ zaslug, da je bila razstava tako bogata.

V atriju smo zapazili najprej na stenah velike kopije slik, ki so jih kopirali po kakih freskah na stenah

Lesena plastika: Pietà, zač. 19. stol.

hiš in gospodarskih poslopij. Tako smo videli Križanje ali pa podobo sv. Florjana, ki so ga kot zaščitnika proti ognju zelo pogosto slikali na stene gospodarskih poslopij. Na tleh so bili nekateri primeri kraške kamnite plastike. Ne dvomimo, da bo prav ta del ob kaki novi tovrstni razstavi še bogatejši, saj je prav naša kraška plastika tako zelo bogata in lepa. Na tako bodočo razstavo bi mogli morda zdaj prinesiti posamezne dele kmečkih portalov, vsaj v sliki, če ne v originalu.

voščeni votivni kipci — predmeti iz voska, ki so jih ljudje izoblikovali v prošnji za zdravje, za srečen porod, srečno vrnitev s potovanja in tako dalje. V tem delu je bil tudi zanimiv model za mali kruhek, ki ga poznamo predvsem iz Skofje Loke.

Največje bogastvo in pestrost na tej razstavi pa je predstavljala spodnja dvorana Katoliškega doma. Prostor sam je bil okusno pripravljen in dobro razporejen. Najprej smo postali pozorni ob zibelki, ki je stala v začetku dvorane. To je tista zibel-

nosti spada tako skrinja kot zibelka zato, ker je gotovo na glavnih, vidnih straneh vrezano ime Jezusovo ali pa je morda naslikana na stranice skrinje Marija ali sveta družina in podobno. Poleg skrinje so bile poslikane posteljne končnice.

Ves ostali prostor te dvorane so izpolnjevali veliki paneli, na katerih so bili zapored obešeni najprej primeri poslikanih panjskih končnic, nato pa primeri podob na steklo.

Ta del razstave je bil posebno bogat. Zlepa ne vidimo zbranega toliko gradiva panjskih končnic, s katerih se je oziral v obiskovavca sveti Izidor, Sveti trije kralji in tako dalje. Iz drugih končnic si spet videl, kako si je predstavljal ljudski umetnik Zadnjo večerjo, ali pa Noetovo barko, pa kako Bóg ustvarja sonce in mesec in zemljo. To so preproste podobe, vendar zelo izrazite. Barva ni obledela, ampak je ostala dokaj živa.

Se bolj žive barve pa so bile na slikah na steklu. Posebno modra barva je bila izredno lepa, podobe so bile zelo zrazite. Pogosti motiv na teh slikah so bile svetopisemske zgodbe in svetopisemske osebe, tako na primer: Poslednja sodba, Spreobrnjenje svetega Pavla, Beg v Egipt, Adam, Eva, sveti Florjan, sveti Miklavž in podobno.

V ospredju razstavnih sten so bile Jaslice, tako, da so nekako dominirale v prostoru. Mislim, da so želeli prireditelji postaviti v sredo ta božični motiv prav zaradi tega, ker je sovpadal čas razstave z božično dobo.

V celoti bi mogli reči o razstavi, da je bila skrbno pripravljena in za dane razmere lepo urejena. Če bi imeli še večji prostor na razpolago, bi jo morda še razširili, saj je bila spodnja dvorana že skoro prenatrpana. Toda privatna ustanova kot je Zveza, ki je prevzela organizacijo, je naredila več kot bi mogel kdorkoli pričakovati. Vedeti namreč moramo, da so predstavljali razstavljeni predmeti veliko vrednost in je bilo zato treba posvetiti veliko pažnjo že na razstavi sami, pa tudi pri prevozu v eno in drugo smer. Če to upoštevamo, moramo tudi razumeti, da razstava sama ni mogla trajati dalj.

Mislimo, da je pomenila lepo kulturno manifestacijo za Gorico.

Jože Peterlin

Vrč za vino
iz 19. stol.

Iz tega prvega razstavnega prostora nas je vabil hodnik, na katerem so bili razstavljeni največ predmeti v omarah pod steklom. Tu so bile zanimive nekatere nabožne knjige izpred 150 do 200 let, to so na primer Veliki katekizem, Sedem postnih pridig in tako dalje. Razen tega so bili v tem prostoru razstavljeni nekateri predmeti, ki so bili nekoč sestavni del opreme naše hiše, kot na primer kropivniček, rožni venec, ki je navadno visel pred podobo v bogkovem kotu. Zelo zanimivi so bili dalje razni

ka, o kateri poje toliko naših narodnih, pa tudi umetnih pesmi. Zibelka, okrašena z značilnimi narodnimi motivi srca in nageljna. V ozadju je bila velika, lepa lesena skrinja, poslikana prav tako z narodnimi motivi in okrašena z umetno zrezljanimi ornamentami. To je skrinja, v katero so nekoč zlagali narodne noše in sploh hišne dragocenosti. Skrinjo je morala prinesiti nevesta k hiši in je bila zato velika dragocenost, prepletena s čustvi ljubezni in lepih spominov. Med predmete nabožne ljudske umet-

UMRL JE ITALIJANSKI PISATELJ NINO SALVANESCHI

Pred kratkim je v Turinu umrl znani italijanski pisatelj Nino Salvaneschi. Ker ni ostal slovenskemu slovstvenemu krogu docela tuj, bo prav, če ga vsaj zdaj po smrti spoznamo nekoliko podrobneje, še posebej, ker ga nobeno delo, ki smo ga dobili v prevodu, ni predstavilo.

Nino Salvaneschi se je rodil v Pavii leta 1886. Od mladih let se je posvečal časnikarstvu in je takoj sodeloval pri »La Tribuna«, »La Gazzetta del Popolo« in mnogih drugih časnikih in revijah. Več časa se je mudil v tujini. V Bruslju je ustanovil in urejeval »L' Epoue Nouvelle« (1921-1926). Vendar se kot časnikar ni kaj posebno afirmiral, pač pa je precejšnjo pozornost tako doma kakor v tujini vzbudilo njegovo pripovedno delo. To pa še zaradi posebnih okoliščin, v kakršnih je nastajalo. Zakaj vedeti moramo, da je Salvaneschi leta 1923 oslepel in da je vse kasnejše njegovo delo nastajalo v tem posebnem stanju, se pravi, da je bilo navezano na narekovanje. Po drugi strani moramo pa pri tem računati tudi s posebno občutljivostjo, ki jo imajo ljudje, ki kakorkoli v življenju ne morejo uporabljati katerega od glavnih čutov.

Z esejističnimi in podobnimi deli je začel že zgodaj; tako je leta 1908 izdal potopis po Švici (Attraverso la Svizzera), kasneje še delo o zimskih športih. Pisal je o Cadorni, o Belgiji, o italijanskih delavcih, ki so zaradi dela emigrirali v severne dežele.

Pravo pripovedništvo se začne z delom »Il knock-out di Rirette« (1921), zatem sledi cela vrsta knjig, od katerih bom omenil nekatere: »Si-

réride« (1926), »La cattedrale senza Dio« (1930), »Giovanna d'Arco« (1931), »L'arcobaleno sull'abisso« (1932), »Il tormento di Chopin« (1932 — prevedeno v slovenščino), »Madonna Pazienza« (1935), »Il sole nell'anima« (1937 - prevedeno v slovenščino), »Un violino, 23 donne e il diavolo« (1938 - prevedeno v slovenščino), »Il pastore sulle vette« (1940) in druga.

Vrsta je tudi del, v katerih obravnava zgodovinske osebnosti, med temi velja omeniti (poleg že dveh zgoraj imenovanih o skladateljih) še: »La vita eroica di Beethoven«, »Sorella Chiara«, »Frate Francesco«, »Il Santo di Padova«.

Napisal je tudi dramski deli: »I prigionieri di un sogno« in »Il Centauro bendato« (1944).

Čeprav so zgoraj navedene knjige doživele zares lepe uspehe in bile neprestano ponatiskovane, tako da so nekatere dosegle tudi do deset izdaj (podatek velja do let druge svetovne vojne!), se nikakor ne morejo meriti z zadnjo, za Salvaneschija najbolj tipično in morda najbolj pomembno zvrstjo pisanja, to je s tisto, v kateri je znal in hotel vplivati na notranjost človeka, na njegovo čutenje in mišljenje, v kateri je bil glasnik novodobne romantike, vsega naravno in moralno ter etično lepega v človeku in končno tudi krščanskih idej. To so knjige, kakor »Breviario della felicità« (1927), »Consolazioni« (1933), »Contemplazioni del mattino e della sera« (1936), »Saper amare« (1939), »Saper soffrire« (1941), »Saper credere« (1946). Te knjige pa so se ponatiskovale po dvakrat, trikrat na leto in tako dosegale zares izredne naklade.

Ta zadnja zvrst Salvaneschijevih del je tista, o kateri pravimo, da so knjige prijateljice najbolj tihih ur. Pisane za bolečino in radost, za ljubezen in žalost, za up in brezup, za srečo in nesrečo. Pisatelj zna tako vabljivo, tako skrivnostno ujeti vsak zgib duše, da te osvoji. Seveda bo truje sami misli tudi dokajšnja mera romantike v človeku, na kateri pisatelj veliko gradi. Je pa tudi tu velika mera človečnosti, poznanja človeka, njegovega hrepenenja in koprenenja. Vse to zna pisatelj opisati v izbranem jeziku, ki — grajen na simetrijah, vzporedjih, prispodobah itd. — učinkuje izredno privlačno.

Kot sem že zgoraj omenil, smo Slovenci spoznali pravzaprav le Salvaneschija - pripovednika. Med drugo svetovno vojno je Bogo Stopar prevedel deli o Chopinu in Paganiniju in ju obe v eni knjigi izdal pri Ljudski knjigarni v Ljubljani (1942), naslednje leto (1943) pa je Slovenčeva knjižnica prinesla še en Salvaneschijev tekst »Sonce v sešci«, katerega zgodba se dogaja na naših tleh, v Opatiji.

Nič — razen nekaterih krajših tekstov iz knjige »Contemplazioni del mattino e della sera«, ki jih je pisec tega članka objavil v »Družini« (1966, št. 6 in 8: Ura molitve) — pa nimamo prevedeno iz tistega Salvaneschijevega opusa, ki sem ga zgoraj označil kot zanj najbolj tipičnega in tudi umetniško najbolj uspelega. Prav gotovo bi bilo vredno izdati prevod »Contemplazioni del mattino e della sera«, pa še »Breviario della felicità« in »Consolazioni«. Ta dela bi utegnili še marsikaj povedati tudi sodobnemu človeku.

Marijan Brecelj

K LEOPARDIJEVEMU RAZGOVORU PRODAJAVCA KOLEDARJEV

Veliki italijanski pesnik Giacomo Leopardi (1798-1837) je poleg nesmrtnih pesmi pisal tudi prozo, ki je pretežno filozofskega značaja. Med proznimi teksti je posebno zanimivo delo Zibaldone, nekak dnevnik konceptov, zbirka pesniških misli, prebliskov, zasnov, med katerimi najdemo naj-

večkrat ideje, ki jih je potem oblikoval v pesmih.

Dvogovor, ki ga objavljamo v tej številki, je Leopardi napisal leta 1832, objavljen je bil dve leti kasneje. Spis je rahlo prepreden z ironijo. V popotniku je Leopardi karikiriral samega sebe, predvsem misleca in svetov-

no znanega pesimista, prodajavec je pa predstavnik preprostega, naravno mislečega ljudstva. V bistvu je dvogovor karakterizacija dveh značajev in duševnosti ter poizkus odgovora na nestalnost prave sreče in neprestano hrepenenje človeka po njej. Seveda diha iz črtice dobršna mera Leopardijevega pesimizma. M. B.

Mohorjev dar za leto 1969 je zares bogat in pester. Koledar sam nudi bravcu vse, kar si želi: pogled po domu in svetu, življenje Cerkev, literatura - pesmi in črtice, spominjski članki, obletnice, potopisi in pregled kulturnega in političnega življenja zamejskih Slovencev na Tržaškem in Goriškem.

Malo le moti neprijazna opomba na 204. strani, ko urednik »urbi et orbi« razglasi, da kljub obljubi ni prejel poročila o kulturno-prosvetnem delu na Tržaškem. To poročilo je obljubil eden, koledar pa sedaj razglasa v vsej nakladi ta »strašn greh«. Koledar po urejenosti, zanimivosti in tehtnosti člankov presega dosedanje koledarje, kar je šteti v velik napredek sodelavcev in urednikov.

Druga knjiga je *Pisani vrtljak*, namenjena mladini in lep priročnik organizatorjem mladinskih prireditev. Ostale knjige: *Friderik Baraga* izpod peresa pokojnega Jakoba Šolarja, *Kozarjeva Pajkova mreža* in pa dodatni knjigi dr. Antona Trstenjaka *Hoja za človekom* in basni *Začarani vrt*, so po posredovanju celjske Mohorjeve družbe prišle tudi med naše

bravce. Zares lep Mohorjev dar je poseben doprinos in obogatitev knjižnih polic.

Jadranski koledar za leto 1969 predstavlja izčrpen pregled življenja slovenske manjšine v Italiji. Poln je spominov na pretekle politične in kulturne dogodke ter dokumentacija borbe za narodnostne pravice Slovencev. Poleg tega obsega še vrsto pesmi in drugih zanimivosti.

M. Š.

PRIREDITVE NA GORIŠKEM

Kulturno delovanje po naših prosvetnih domovih je bilo v zadnjih časih precej živahno, tako v mestu kot na deželi.

V *Stevarjanu* so priredili v decembru dva kulturna večera in sicer o Ivanu Cankarju in pa predavanji prof. Bratine in g. Zaletela.

V *Standrežu* so prav tako posvetili večer spominu Ivana Cankarja z uvodnimi besedami prof. Bednarika in z nastopom dramske šole iz Gorice.

Marijina družba v Gorici je ob 60.

obletnici ustanovitve priredila priložnostno akademijo.

Na povabilo *Zveze slovenske katoliške prosvete* so Slovenski madrigalisti iz Ljubljane nastopili 22. dec. 1968 v goriški stolnici s koncertom božičnih pesmi. Zveza je tudi priredila vsakoletno božičnico, ki pa je bila letos zasnovana drugače kot prejšnja leta; nastopila sta namreč samo goriška zbora »M. Filej« in »L. Bratuž« ter otroški zbor. Največja zanimivost pa je bila razstava slovenske ljudske nabožne umetnosti, ki jo je priredila ZSKP v Kat. domu. V zvezi s tem prireja SKAD ciklus predavanj o slovenski ljudski kulturi. Prvo je bilo 10. januarja, na katerem je govoril dr. Ivan Sedej iz Ljubljane. Na povabilo goriškega društva je 12. 1. predaval g. Zaletel; zbor »M. Filej« je v nedeljo 19. 1. povabil g. Kozlevčarja in g. Čadeža, ki sta prikazala v skioptičnih slikah pot slovenskega okteta po svetu. V nedeljo 26. 1. pa je novogoriško gledališče igralo v Katoliškem domu Goldonijevo komedijo »Tast po sili«. Za mesec februar je na programu Baragova proslava, pustovanje in gostovanje folklorne skupine »Tine Rožanc« iz Ljubljane. e. v.

IVAN THEURSCHUH

DIALOG Z MLADIMI

(IZ RADIJSKEGA RAZGOVORA)

THEURSCHUH: Zastavljamo si vprašanje kakšen naj bo dialog z mladimi, da bo res koristen. O tem smo prosili za pogovor škofovega vikarja msgr. Lojzeta Škerla, prof. Alojza Rebulo in prof. Marijana Bajca.

To vprašanje, ki ga zastavljam prof. Rebuli, mi že dolgo leži pri srcu. Zakaj se človek sredi vedno večjega podružabljenja življenja čuti vedno bolj osamljenega in zapuščenega?

REBULA: Vidite, to vprašanje je tako, da bi odgovor nanj zahteval knjigo: knjigo, ki bi zaposlila psihologa in pisatelja, teologa in sociologa obenem. Vsekakor je danes človek bolj osamljen kot kdajkoli prej: absurdnost tega položaja je očitna, saj človek ni bil nikoli kot danes na zunaj tako vključen v dogajanja soljudi, okolja in sveta. Televizijski sprejemnik, postavljen v intimnost naših stanovanj, nam lahko v tem primeru služi kot simbol. Odkod torej ta občutek odtu-

jenosti? Razlog za to more biti le globinski: moderni človek je moral zavreči samo zakonitost, ki odreja njegov odnos s kozmosom. Ekonomska razlaga seveda za to ne zadostuje: človek je kaj več kot dejavnik konzuma. Razlaga more biti v zadnji istanci samo metafizična: moderni človek je zaživel v prostoru brez Boga. In ker je ustvarjen zanj kakor riba za vodo, ga je moral nadomestiti z nečim: nadomestil ga je z maliki. S tem ni skalil samo svoje ontološke izmerjenosti, ampak tudi bratsko harmonijo s sobitji, v prvi vrsti s sočlovekom.

THEURSCHUH: Prof. Bajc! Hlepenje po denarju, po uživanju in po blagostanju, ki postaja samo sebi namen, privede človeka do tega, da ne čuti več moralnih in duševnih potreb, da ga sočlovek ne zanima več, da so mu ljudje le številke, ki kvečjemu koristijo njegovim namenom.

BAJC: Tako je. Sočloveka ceni le po tem, koliko zasluži, kakšen je njegov službeni položaj, kakšne važne in koristne zveze ima ipd. Tako se današnji človek sam sebe osami. Med ljudmi ne prihaja več do osebnega srečanja, da bi se človek človeku razkril, se mu potožil, mu zaupal, da bi žrtvoval svoj dragoceni čas za nekaj, česar ne more vnovčiti. Dandanes je že pri marsikomu izginil smisel za pravo in zdravo družabnost, vedno manj je družinskih obiskov, ljudje ne žrtvujejo več časa za to, da bi se mirno porazgovorili s sorodniki, s sosedi, niti z lastnimi otroki ne. In prav slednje je najhuje. Mlad človek bi še najbolj potreboval pravega moralnega in duševnega pouka, saj ga bo samo tako lahko obvarovati pred hujšimi življenjskimi preišesi. Potrebuje varno roko matere in očeta. Ena izmed kvarnih posledic je tudi ta, da so starši ves dan zaposleni in nimajo časa, da bi se posvetili vzgoji lastnih otrok.

THEUERSCHUH: *Prof. Rebula, in kaj Vi menite o dialogu v verskih vprašanjih?*

REBULA: Škoda, da je tako mimogrede omenjeno vprašanje, ki bi zahtevalo široke diskusije. Včasih je ne samo mlad človek, ampak celo otrok velik teolog. Vzemite nekaj tipičnih vprašanj, ki bi mogel ob njih odgovoriti celo sam Tomaž Akvinski, saj je vmes vse brezno misterija, ki označuje krščansko verovanje: »Kaj je Bog?« »Zakaj je bilo treba Bogu ustvariti človeka, če mora včasih neznansko trpeti?« »Zakaj je ustvaril pekel večni, če je neskončna dobrota?« Zato ni nič manj psihološkega, kot če se gre odrasli v teh primerih vsevedca: čimprej opozori mladega človeka na dejstvo misterija, tem bolje bo. Seveda bo to imelo svojo korist samo, če bo odrasli istočasno pokazal vso možno podkovanost v vseh tistih stvareh, ki sprejetje misterija razumsko utemeljujejo. Najmanj psihologa pa se more izkazati konkretno veroučitelj takrat, ko odgovore na zastavljena vprašanja odklanja. Ampak še enkrat: tudi tukaj umovanje koristi manj, kot si mislimo. In naposled krščanstvo ni toliko doktrina kot življenje: je v prvi vrsti — kot se danes pravi — eksistenca: angažman na ravni bivanja. Tudi v tem pogledu mlad človek ni manj realist, kot smo odrasli.

ŠKERL: Kaj naj rečem kot dolgoletni katehet? Kjer pride do odkritega razgovora pri verouku, raste tudi medsebojno spoštovanje in zaupanje. Mladi zahievajo, da jim zaupamo. Kje pa more priti do širšega in razgledanega razgovora, kakor prav pri verouku, ko človek pregleda vse obzorje človeškega življenja in delovanja v luči božjega razodetja ali božje besede. Škoda le, da se starši tega le premalo zavedajo, da se celo nekateri tega bojijo. In od staršev preide zgled in bojazen na njihove otroke. Kakšna škoda! Pri verouku morata zgovornika spoznati, pred kakšno odgovornost postavlja prav božja beseda, božja pobuda. Škoda, da se te odgovornosti bojimo in pred njo bežimo.

THEUERSCHUH: *Prof. Rebula, kdaj mlad človek ceni dialog in kdaj ne?*

REBULA: Lahko bi vprašanje razširili: kdaj človek sploh ceni dialog in kdaj ne? Prvi odgovor se ponuja sam od sebe: kadar čuti, da ne prihajaš k njemu zato, da bi ga prevaral, izkoristil ali celo miselno posilil, ampak kadar sluti v tebi iskrenost, ki ji je samo do resnice. Vendar pa se mi vsiljuje odgovor, na katerega osebno dam še več: človeku je do dialoga posebno takrat, kadar čuti, da mu hoče dobro. Resnica človeka lahko tudi oslepi: razpre ga lahko samo ljubezen. Človeka ne prepričuješ samo z argumenti, ampak z ljubeznijo. Ne z abstraktno ljubeznijo: ta zna biti v konkretnem tudi nepsihološka, če ne celo groba. Človek, posebej še mlad človek, potrebuje mnogo manj in mnogo več: nekaj skromnosti v pristopu, nekaj takta, nekaj ustrežljivosti, nekaj finese. To je po večini ljubezen v malih stvareh, a v velikih nam je možnost zanjo komaj dana. Sicer pa lahko sami sodimo po sebi: ljudi sodimo tako rekoč brez izjeme po majhnih stvareh. Zato bi ljubezen tudi označil kot umetnost majhnih stvari.

ŠKERL: Mladina si želi razgovora, ki naj bo odkrit, ki razodeva ljubezen. Naj ne bo razgovor, ki odkriva samozavest, praznoto. Mladi hočejo resnico, še bolj pa dobroto; za bogastvo jim ni. Starejši se morda razgovora branimo, ker se bojimo, da bi mlajši po naših besedah odkrili našo praznoto. Razgovor je torej težko in odgovorno delo. To morajo upoštevati tudi mladi ljudje. Ne bo dialoga, če ne bodo čutili s starejšimi in razumeli njihovo bol, ker ne morejo biti več mladi; ker se bojijo povedati, da so starejši in nekaterih stvari več ne razumejo in se ne morejo živeti vanje. Vse gre tako hitro. Mladi naj se zavedajo, da pri razgovoru človek daje in prejema. Mlad človek lahko veliko da, a mora še veliko prejeti. Mladi si le prevečkrat domišljajo, da vse znajo, vse zmorejo. Ko pa ni tako!

THEUERSCHUH: *In še nekaj vi Vas vprašal, prof. Rebula. Kakšen naj bo dialog med starši in otroki, da bo res uspešen.*

REBULA: Tudi to je vprašanje, ob katerem človek omaga: vsa pedagogika je v njem. Svoje osebne zaključke bom skrčil na bistveno. Starejši redno podcenjujemo otroka: posebej pozabljamo, da je to bitje, obdarovano z izrednim instinktom za dobro in za pravico. Ne vem, koliko manj velja to za pubertetnika. Takole bi rekel: otrok hoče, da ga vzameš absolutno zares. Da ti ni igrača ali priložnostni sogovornik, ampak enakopraven tovariš. Mnenja sem, da je prav, da se starejši prepušča njegovi sodbi in celo njegovi obsodbi, kadar more s svojim ravnanjem po vesti takšnega sodnika tvegati. Sicer pa je mladi človek vse preveč realist, da bi ga sodil po njegovih besedah. Zato bi rekel: osnova vsakršnega dialoga je zgled pri starejšem. In mogoče je celo vsa vzgoja v živem zgledu, ki ga ima mlad človek pred očmi.

TRŽAŠKO PISMO

Ker so se nekateri bralci spotikali ob zadnjem Kobilarjevem pismu, ki se jim je zdelo preosebno, izjavlja uredništvo, da se je odločilo za objavo Kobilarjevih pisem predvsem zato, ker so produkt in zrcalo časa in razmer. Kobilarjeva pisma so osebna in mogoče tudi nekoliko preveč »tržaška« in premalo zanimiva za širšo slovensko javnost. Toda prav zato menimo, da bodo toliko zanimivejša za tiste, ki se ukvarjajo s specifičnimi tržaskimi problemi in slovenskim tržaskim človekom v dvajsetih letih po koncu tiste vojne, ki je nudila »enkratno priliko, da se... v vsem slovenskem prostoru uresničimo kot moralno in duhovno svoboden, politično suveren ter družbeno pravičen narod.« (E. Kocbek) Iz teh razlogov je zanimivo tudi pismo, ki ga objavljamo za Kobilarjevimi: še en izraz poliedrskega obraza tržškega povojnega Slovenca.

Trst, konec januarja 1969

»Ni blizu, ni blizu do bele Turčije...« so nenehno aktualni Prešernovi verzi! Spomnim se jih ob vsaki naši kulturni manifestaciji. Iz podzavesti sem jih izkopal tudi, ko sem v Kulturnem domu gledal Soštakoviča opero Katarina Izmajlova, Anita, ki je sedela ob meni, še slutila ni, kakšni spomini, kakšni čustveni mehurčki pokajo v moji notranjosti. Spominjal sem se svojih otroških let, ko sem ves nesrečen doživljal podobno zgodbo. »Le urno, le urno obrni pete...« smo se učili na pamet. Takrat sem bil nesrečno zaljubljen v lepo črnolasko, ki je učila pri Sv. Jakobu. Toda je nisem ljubil sam. Vzela je anglo-ameriškega vojaka in se z njim odpeljala proti jugozahodu, kakor je pred njo storila že Vida in potem še marsikatera druga.

Vendar pa mi je bila ta opera veliko bolj všeč kot tista druga črna komedija, ki jo je napisal prof. Josip Tavčar in sem jo gledal nekaj dni prej. Bral sem pisateljev odgovor kritikom v Primorskem dnevniku in bi se z njim v glavnem strinjal razen tam, ko trdi, da je bila igra tržškemu občinstvu všeč. Meni ni bila. Čudno, kako se v življenju vse povrača. Tavčar je bil moj profesor angleščine pri Sv. Jakobu prav v tisti dobi, ko sem bil tako zaljubljen. Tudi on je bil takrat nekoliko mlajši. Kdo si je takrat mislil, da bo on postal pisatelj, a jaz navaadni knjigovodja in še v taki vsedržavni ustanovi, kjer je bolje, da ne vedo, kaj pravzaprav sem. Slovenec na bjeki, mi je zadnjič rekel tisti kolega, ki voli Slovensko skupnost. Kaj to pomeni, ne vem. Morda je kaj v zvezi z našim skandinavskim izvorom, kot sem bral v neki knjigi. Ob predstavah v Kulturnem domu pa moram nekaj pripomniti. Hvaležen sem naši mladini, ki me je ozdravila hudega kompleksa, ki sem ga imel zaradi Anite in njenega neznanja slovenščine. Zdaj sem spoznal, da to ni važno. Da je važno

predvsem to, kar čutiš v srcu. In v srcu Anita misli slovensko, čeprav povedati ne zna. Kompleksa sem zdaj rešen, odpravila mi ga je naša mladina, ki v domu slovenske kulture prav prijetno ščebeta italijansko. Najbrž so to študentje s trgovske. Mi smo bili v tem oziru vedno nekoliko pred drugimi.

S tistim posojilom Kmečke hranilnice in posojilnice na Opčinah, o katerem se mi je zadnjič zareklo, pa zglejda, da ne bo nič. Gospod Bandelj je sicer pokazal precej dobre volje, a banka je banka in ne dobrodelno društvo, so mi nazadnje rekli. Z Anito pa sva finančno precej na psu, kar je tudi razumljivo. Ko sva se vzela, ona ni imela nič, jaz pa en star fičko. Potem je prišel še Romeo... tisti sad ne vem kolikih kompromisov: izbrala sva mu tisto ime, ki naj bi zadovoljilo vse. A da se vrnem na finančne težave: izvirajo tudi iz tega, ker bo treba kaj prihraniti. Po tem, kar mi je Anita zadnjič dala razumeti, Romeo mogoče ne bo več dolgo sam.

Neko nedeljo v januarju smo bili vsi skupaj — z mulcem, taščo in mojo mamo — na božičnem koncertu. Profesorja Mamola zelo cenim, ker je že nekajkrat dokazal, da mu petje zelo leži. Bil sem na nekaterih koncertih tudi prejšnja leta, a letošnji je gotovo prekosil vse prejšnje.

Zal smo morali oditi še pred koncem, ker je bila Anita sita dirkanja z mulcem iz cerkve in nazaj. Drl se je tako malo pobožno, da me je bilo sram.

O neki božičnici ali štefanovanju pa mi je na delu govoril tisti kolega, ki ne skriva, da voli SS. Bil je tako navdušen, da mi je dve uri razkladal, koga je vse tam videl: nekatere sem tudi jaz poznal in priznam, da so mi simpatični, da bi tudi jaz rad šel na tisti sprejem, če bi bil povabljen, čeprav ne bi bilo to najbolj previdno, ker bi se s tem precej močno opredelil. Pravil mi je, kako je bilo posebno lepo na koncu, ko so v zadnji sobi ostali samo mlajši in so pili pristno borštansko kapljico in peli slovenske narodne. Pela da sta tudi Stoka in njegova gospa. Kot zadnjo, je rekel, da je on intoniral »Pod lipico zeleno«. Taka je slovenska duša, v kateri je ostalo nekaj tiste alpske poezije, tiste poskočne domačnosti, kakor jo zna pričarati Lojze Slak...

S. KOBILAR

Spoštovano uredništvo!

Prosim vas, da objavite moj protest proti pisanju tistega, ki se je podpisal S. Kobilar. Kot borec, ki sem se boril za lepšo bodočnost, za slovenstvo in komunistično revolucijo, namreč mislim, da nas Kobilarjevi osebni problemi prav nič ne zanimajo. On je velik oportunist, ki bi menjal ženo za propustnico. Tako mladino bo narod sam obsodil.

Alfonz Bolha

MIHAEL GUŠTIN, REPENTABORSKI ŽUPAN

ob začetku novega leta

Načrtov imamo v naši občini za leto 1969 kar precej. V Velikem Repnu nameravamo na odkupljenih zemljiščih razširiti trg in nekatere ceste v vasi. To je potrebno zaradi velikega navala ljudi ob nekaterih posebnih prilikah, kot so razstava terana in pršuta, kmečka ohcet in podobno. Občina podpira razne pobude, ki so v korist domačega turizma: tako kmečko ohcet, slikarske ex tempore, fotografske natečaje in podobno. Asfaltirali bomo nekatere ceste v Repnu in na Colu, uredili pokopališče... Zdaj tudi govore o avtoparku pri Ferneti-

čih. Mi želimo, da bi ga zgradili na tržškem ozemlju, ker bi sicer oškodovali naše ljudi, ki imajo tam svoje parcele. Lahko vam tudi omenim, da se dežela zanima za odkup kake stare hiše v Repnu, ki bi jo preuredili v muzej. Muzej naj bi stal blizu kraške hiše in v njem bi bilo stalno razstavljeno kraško orodje, oprema in drugo. Poseben problem pa je v naši občini šolski patronat, o katerem se je že dosti pisalo. Občinska uprava je že svoj čas pisala šolskemu skrbniku, naj pri reševanju tega problema upošteva, da žive tu v pretežni večini Slovenci. Zato upamo, da bo stvar ugodno rešena.

KULTURNI KOLEDARČEK

22. dec. prosvetno društvo Igo Gruden priredi v Nabrežini proslavo 25-letnice vstaje primorskega ljudstva s koncertom zbora Vasilij Mirk.
26. dec. v Kulturnem domu igra Rdeča kapica (SG).
28. dec. prosvetno društvo Prosek-Kontovel priredi Cankarjevo proslavo z govorom, slov. filmom Greh in čitanjem Cankarjevih črtic.
28. dec. Kmečka zveza priredi v Lonjerju predavanje inž. Miloša Kodriča o vrtnarstvu in cvetličarstvu.
29. dec. v Finžgarjevem domu na Opčinah božična prireditev.
3. jan. klub Simon Gregorčič v Gorici priredi predavanje inž. Viktorja Klanjšča o turizmu in današnji Poljski.
4. jan. v Katoliškem domu v Gorici odprtje razstave slovenske ljudske nabožne umetnosti.
4. jan. Pevski zbor z Repentabra predvaja v Velikem Repnu film Lucija.
- 4-5. jan. v Spetru Slovenov zasedanje in proučevanje problemov ogroženih jezikov in kultur.
6. jan. v Čedadu dan emigranta. Nastop gledališča iz Nove Gorice z Goldonijevim Tantom po sili. Nastop ansambla Beneški fantje pod vodstvom A. Birtiča in sprejem za izseljence.
7. jan. v Slov. klubu v Trstu predavanje prof. Pavla Merkuja: Ljudsko slovstvo na področju terskega narečja.

NOVA UREDITEV SG

na to in pritegniti še druge, da bi družilo vse, ko je že prevzelo to vlogo.

Se morda motim? R. M.

Mislimo, da bi moralo res tako biti. Vendar moramo povedati, da zadeva še ni stekla, ker se novi upravni odbor, razen na formalni seji po občnem zboru, še ni sestel. Vsak začetek takega novega sodelovanja je najbrže težak, a pričakujemo, da se bo vse to lahko v naprej sporazumno uredilo.

9. jan. krstna predstava SG: Tavčarjeva farsa Red mora biti, režija Žarko Petan (Kulturni dom).
10. jan. ponovitev Tavčarjeve farse v Kulturnem domu.
10. jan. občni zbor Slov. gledališča v Trstu.
11. jan. Kulturni dom: Čehov: Tri sestre (SG).
11. jan. SPD Igo Gruden in ŠD Sokol iz Nabrežine priredita družabni večer, na katerem je nastopil obnovljeni pevski zbor Igo Gruden.
11. jan. Slovenski kulturni klub: filmski večer.
12. jan. v cerkvi sv. Antona Novega v Trstu: božični koncert v izvedbi Zveze cerkvenih pevskih zborov.
12. jan. v Marijinem domu v Rojani: Pregljevi Božji mejniki v izvedbi Slovenskega odra.
12. jan. v Kulturnem domu ponovitev Tavčarjeve farse Red mora biti.
14. jan. Slovenski klub in Kmečka zveza priredita predavanje inž. Jožeta Strgarja iz Ljubljane: Urejanje domačih vrtov in cvetlic.
16. jan. Prosvetno društvo Vesna v Sv. Križu: predavanje Ljubezen in odnosi med spoloma (prof. Vlado Rotar).
16. jan. športno društvo Primorje: predavanje M. Magajne o potovanju po Škotski in zeleni Irski.
17. jan. v klubu Simon Gregorčič v Gorici predavanje dr. Potočnika: Srečanje z gorami.
17. jan. v Borštu cerkveni praznik in nastop cerkvenega pevskega zbora, folklorne skupine Breg, dijakinj in otrok z igrico.
18. jan. v Kulturnem klubu filmski večer.
19. jan. v Finžgarjevem domu na Opčinah ponovitev Pregljeve igre Božji mejniki.
19. jan. v Kulturnem domu ponovitev Tavčarjeve farse Red mora biti.
19. jan. v Lješah pri Klodiču ponovitev koncerta božičnih pesmi v izvedbi Zveze cerkvenih pevskih zborov.

20. jan. v ekumenskem centru v Trstu predavanje dr. Stanka Janežiča.
21. jan. v Ekumenskem centru predavanje Dr. Maksa Šaha: Laik in ekumenizem.
21. jan. v krožku Gaetano Salvemini srečanje s predstavniki študentov in profesorjev ljubljanske univerze o ureditvi visokih šol v Sloveniji (SAK Jadran, Madnarodna skupina za študij in raziskave in krožek GS).
22. jan. v KD v Trstu ponovitev Tavčarjeve farse Red mora biti.
23. jan. PD v Šklednju priredi Cankarjevo proslavo s sodelovanjem društva Ivan Cankar.
23. jan. KASTA organizira predavanje Oda Kalana o tržaškem gospodarstvu
24. jan. Klub Simon Gregorčič v GO organizira predavanje Petra Sancina: Pravni aspekti zakske nezvestobe.
24. jan. v KD gostuje zagrebška opera: D. Šoštakovič: Katarina Izmajlova.
25. jan. Slovenski kulturni klub in Društvo slov. izobražencev: predavanje dr. Lacka o verskem položaju na Slovaškem.
25. jan. v Bazovici v kinodvorani nastop glasbene skupine Miramar.
25. jan. v KD ponovitev opere Katarina Izmajlova.
26. jan. v KD ponovitev opere Katarina Izmajlova.
28. jan. v Slov. Klubu predava prof. Janko Jež: Kulturni stiki med Slovenci in Italijani v preteklosti in danes.
31. jan. SPDT priredi v KD predavanje Aleša Kunaverja: Hinduš 68.

☆

ZBIRKA BOŽIČNIH PESMI

Za božične praznike je izdala in založila Zveza cerkvenih pevskih zborov v Trstu zbirko božičnih pesmi za mešani zbor, solo in orgle z naslovom SVETA NOČ.

TRINKOV KOLEDAR 1969

Kot že toliko let, tako je izšel tudi letos Trinkov koledar, ki ga neudrudno pripravlja in urejuje prof. Rado Bednarik.

Za dobro voljo

Pri mesarju.

»Glejte, kakšnega piščanca ste mi dali. Eno nogo ima krajšo od druge.«

»I no, menda ne boste plesali valčka z njim, menda ga boste pojedli.«

☆

Jurček se je naučil pisati. Napisal je pismo sosedovi Miji: »Draga Mija, jaz te imam rad. Se bom s teboj poročil, da bova vedno skupaj.«

Mija, ki je tudi že znala pisati, je odgovorila: »Dragi Jurček, ne morem te vzeti, ker nas je doma že brez tebe dovolj otrok.«

☆

Mama je za nekaj časa odpotovala. Sinku je bilo zelo dolgčas po njej in sta se z očetom posvetovala, kaj bi storila, da bi bila mama čimprej spet doma. Pa se sinko domisli:

»Veš kaj, očka, piši ji, da sem dobil bratca, pa bo takoj prišla.«

☆

Kupec: »Koliko stanejo ti čevlji?«

Prodajavec: »Deset tisoč.«

Kupec: »Pa jih ne bi mogli malo znižati?«

Prodajavec: »Težko. Kvečjemu če znižamo pete.«

☆

V restavraciji.

»Natakar, ti raki niso sveži!«

»So, gospod, pravkar so prišli iz morja.«

»Ampak najbrž peš.«

Pri frizerju.

»Se boste strigli?«

»Ne.«

»Se boste brili?«

»Ne.«

»Zakaj pa ste potem prišli k nam?«

»Da bi me vi obrili in ostrigli.«

☆

Mož je pritekel na policijo: »Gospod komisar, moja žena je izginila. Nikjer je ne moremo najti. Prosim vas, napravite kaj, pošljite svoje ljudi okrog...«

»Pomirite se, pomirite se,« ga je skušal pomiriti komisar: »Napravili bomo vse, kar je v naši moči. Imate kako njeno fotografijo?«

»Imam, tu je,« je hitel mož. »Prosim, vas, hitite, ne izgublajte časa!«

Komisar nekaj časa ogleduje sliko, nato pa reče:

»Zakaj pa jo želite najti?«

☆

»V sredo je tvoj rojstni dan,« je rekla žena. »Kaj naj ti podarim?«

»Revolver,« je plaho odgovoril mož.

»Revolver? Si znorel?« je zagrmela ona.

»Da, tako rad bi ga imel...«

»Ne! Sem rekla, ne, in konec! Kdo je gospodar, ti ali jaz?«

»Ti,« je žalostno priznal mož, »toda če bi imel revolver...«

Neki gospod je hotel vreči pismo v nabiralnik, pa je pritekla punčka in v eni sapi zaprosila:

»Gospod, gospod, ali lahko jaz vržem prej, za tole pismo se tako mudi!«

☆

V Glasgowu na Škotskem je visel novembra v knjigarni tale napis:

»Kupite še danes knjigo, ki jo nameravate podariti prijatelju za Novo leto. Le tako jo boste lahko tudi sami prebrali.«

☆

»Kako sem srečna, da imam toliko prstkov,« je rekla mala Mojca, ki hodi v prvi razred.

»Zakaj?« se je začudila mama.

»Zato ker mi pri računanju tako prav pridejo.«

☆

Vsi kmetje so na polju. Pred hišo se ustavi avto. Izstopi gospod in vpraša fantka: »Kje je tvoj oče?«

»Tamle dol, za tistimi drevesi svine pase. Saj ga boste lahko spoznali, ker ima slamnik na glavi.«

☆

»Če veš, kdo ti je ukradel avto, zakaj ga ne prijaviš?«

»Čakam, da ga bo prebarval.«

☆

Berač: »Gospod, ali bi imeli doma zame kak par starih hlač?«

Gospod: »Da, a bi bilo predaletč za vas.«

Berač: »Ne, ne. Kam naj pridem ponje?«

Gospod: »V Kočevje.«

Berač: »Kaaj?«

Gospod: »Saj sem rekel, da je predaletč!«

R I M - Slovenski

„Hotel Bled“

ITALIJA

Lastnik Vinko LEVSTIK

ROMA - Via S Croce in Gerusalemme 40 - Tel. 777-102, 7564783

Blizu železniške postaje - Direktna zveza z avtobusom št. 3

Domača kuhinja - Vse sobe s prhami.

TVRDKA

Kerže

USTANOVljena leta 1888

TRST

TRG S. GIOVANNI, 1

TEL. 35-019

Emajlirani štedilniki najmodernejših oblik na vsa goriva. Popolna oprema za kuhinje, jedilnice, restavracije iz emajla, nerjavečega (Inox) jekla, stekla itd. Električni likalniki, sesalci za prah, pralni stroji, grelci za vodo, hladilniki. Dekorativni predmeti umetne obrti, od keramike do brušenega kristala. Lestenci ter vse vrste električnih luči, klasične in moderne oblike.

MLADIKO lahko kupite

V TRSTU:

- v knjigarni Fortunato
- v Tržaški knjigarni
- v prodajalni časopisov na končni postaji openskega tramvaja
- pri Parovelu v galeriji Tergesteo

NA OPĆINAH:

- v prodajalni časopisov na končni postaji openskega tramvaja

V DOLINI:

- v trgovini Kos

V GORICI:

- v Katoliški knjigarni

Ta številka je bila zaključena 31. januarja 1969.

CENA 200.- LIR